

AQUA VITAE

INHOUDSOPGAVE

Colofon.....	2
Van de voorzitter.....	3
Lezingenprogramma najaar 2012 afdeling Betuwe.....	5
Afdelingsvergadering april 2012.....	6
Nieuw archiefgebouw voor RAR.....	6
Naar aanleiding van lezingen.....	7
Maak een Profiel aan	8
Personalia.....	8
Enquête van 2011-2012, <i>Jan Middelkoop</i>	9
Bigamie en vrouwenhandel. De wonderlijke levensloop van Geertrui van Alphen (Asch 1763 – Vreeswijk 1820, <i>Johan Voorberg</i>	13
Opsporing verzocht	28
Stamreeks van Peter Steven Schull, <i>Wim Fase</i>	29
Een kleine beschouwing, <i>Aron de Vries</i>	39
Omslag: Kaart Omgeving Buren, zie artikel Bigamie en vrouwenhandel.	

ISSN: 1879-7253

*Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan.
De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteur.*

Losse tijdschriften: € 1,20 per stuk.

Colofon

Zie afdelingswebsite: <http://betuwe.ngv.nl>

Van de voorzitter

Op het moment dat ik voor u aan het schrijven ben, is sprake van een omslag. Ik doel hier op een omslag in het weer. Door de gestage regenval en lage temperaturen mocht je blij zijn een hobby als genealogie te hebben, waardoor je lekker aan de gang kon blijven. Voor de afwisseling was er dan altijd nog wel een voetbalwedstrijd, een tennispartij op Wimbledon of een finishstrijd in een Tour-etappe. Ik ben benieuwd of u een flinke slag heeft geslagen?

Iemand die zeker een flinke slag heeft geslagen is ons lid Paul Welling. Terwijl de lopers van de Vierdaagse hun intocht vierden, verscheen zijn tweede boek, getiteld Spotlight op Werner van Haeften. Een prestatie van formaat die een felicitatie en, om in Vierdaagse-termen te blijven, een flinke bos gladiolen rechtvaardigen.

Het boek van Paul is uitgebracht door Boekscout (boekscout.nl). Ik sta hierbij stil, omdat het om een type uitgeverij gaat, waar je niet alleen op een traditionele manier een boek kunt laten uitbrengen, maar ook in eigen beheer een boek kunt uitgeven. Desgewenst in een zeer kleine oplage. Voor de genealogie is dit een interessante ontwikkeling.

Het is tegenwoordig zelfs mogelijk om via crowdfunding een boek uit te geven. Je plaatst dan een aantal pagina's van je boek op internet en nodigt anderen uit om aandelen te kopen. Ik sprak laatst iemand die via tenpages.com op deze wijze 2000 aandelen van 5 euro had verkocht. Deels aan bekenden en deels aan onbekenden. Iemand mag meerdere aandelen kopen. Zoiets zou je wellicht ook in familieverband kunnen organiseren.

Niet alleen het weer, maar ook de NGV-afdeling Betuwe maakt een omslag. We hebben nu 27 jaar voor onze maandelijksse bijeenkomsten op een zeer plezierige wijze gebruik gemaakt van zaalruimte in het Flipje & Streekmuseum in Tiel. De nieuwe huisvesting van het regionaal archief heeft het Bestuur doen besluiten om van locatie te wisselen.

De opening van het nieuwe RAR (Regionaal Archief Rivierenland) vond plaats op 7 juni. Uw voorzitter en uw secretaris waren daarbij aanwezig en hebben toen kunnen ervaren welke prachtige accommodatie beschikbaar is gekomen. Op de bijeenkomst in september kunt u dit ook zelf ervaren, voor zover u daartoe nog niet in de gelegenheid bent geweest. Het is de bedoeling om dan ook achter de schermen te kijken.

Onze bijeenkomsten gaan dus in het nieuwe RAR plaatsvinden. Het Bestuur hoort graag hoe u dit ervaart. Ongetwijfeld zal het even wennen zijn, maar de verwachting is dat de banden met het RAR worden verstevigd en dat u de voordelen hiervan zal gaan merken. In dit kader wil ik nog wijzen op een tweetal cursussen die het RAR in het

najaar organiseert, te weten: Stamboomonderzoek voor beginners en Oud schrift voor beginners. Informatie daarover is te vinden op de website van het RAR.

Tot slot wil ik u wijzen op de mogelijkheid om Vriend te worden van het RAR. U steunt het RAR dan bij het verwerven van waardevolle documenten. Weet, dat onze bibliothecaris Peter van Maanen namens onze afdeling participeert in het bestuur van de Stichting Vrienden van het Archief en dat ons lid Gijsbert van Ton voorzitter van deze Stichting is. Eventuele suggesties kunt u aan hen meegeven.

Gewoontegetrouw wil ik u ook informeren over de laatste Algemene Vergadering van de NGV die op 21 april in Utrecht is gehouden. Het belangrijkste onderwerp vormde het Beleidsplan 2012-2015. Er was veel waardering voor het vele werk dat is verricht. Dit heeft echter geresulteerd in een omvangrijk geschrift dat moeilijk te communiceren is. Zoals is afgesproken op onze bijeenkomst van 17 april, heb ik, net als verschillende andere afgevaardigden, gepleit voor een bondiger stuk. Ter plekke stelde de voor velen bekende Rob Dix zich beschikbaar om een nieuwe versie van het Beleidsplan te maken. Deze versie komt op de agenda van de Najaarsvergadering. De Jaarrekening 2011 passeerde betrekkelijk snel. Het penningmeesterschap dreigde vacant te worden, maar het Hoofdbestuur kon een kandidaat melden. Deze wordt nu ingewerkt door de aftredende penningmeester die om deze reden nog een half jaar in functie blijft.

Verder is gesproken over de continuïteit van de rubriek Periodieken in Gens Nostra. Hierover bleek nu overeenstemming te zijn tussen alle betrokkenen, waardoor de ontstane bezorgdheid kon worden weggenomen.

Terloops kwam nog het uitblijven van de website "wie was wie" ter sprake. Deze website moet de opvolger worden van Genlias. Hierover kon niet veel anders worden medegedeeld dan dat het een moeilijke bevalling is. Inmiddels kan ik melden, dat een zogenaamde beta-versie is uitgebracht. Deze is te vinden op wiewaswie.nl.

Tot slot hoop ik dat u, ondanks de tegenvallende start van de zomer, van een fijne vakantie kunt genieten. Zelf ben ik dit jaar naar Duitsland en Bohemen geweest. Zoals gebruikelijk zaten ook dit jaar enkele historische plekken in het programma. Zo bezochten we in Duitsland de steden Bamberg en Amberg, en in Tsjechië hebben we natuurlijk Praag aangedaan. Ongelooflijk wat daar allemaal bewaard is gebleven. Graag kijk ik het komend najaar met u hierop terug en hoor ik graag over uw belevenissen in deze zomerperiode.

Peter van Boheemen
Voorzitter NGV-afdeling Betuwe

Lezingenprogramma najaar 2012 afdeling Betuwe

De lezingen vinden plaats op de **derde** dinsdag van de maand in het Regionaal Archief Rivierenland te Tiel, adres J.S. de Jongplein 3. Hoek Papesteeg en Teisterbantlaan. Aanvang van de lezingen is zoals gebruikelijk om 20.00 uur.

18 september ***Kennismaking nieuw gebouw Regionaal Archief Rivierenland te Tiel.***

De Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Betuwe, houdt op dinsdag 18 september 2012 haar eerste bijeenkomst van het seizoen herfst/winter 2012-2013. De bijeenkomst vindt plaats in het in mei van dit jaar in gebruik genomen nieuwe gebouw van het Regionaal Archief Rivierenland, J. S. de Jongplein 3 te Tiel. De avond zal voor een belangrijk deel in het teken staan van het Regionaal Archief Rivierenland. De heer M. de Bruijn, adjunct-streekarchivaris, zal op deze avond ingaan op de verschillende collecties die in het nieuwe archiefgebouw aanwezig zijn. In het bijzonder gaat hij in op de zogenaamde waterschapsarchieven, die voor de genealoog een bron van schatten bevatten. Het Regionaal Archief Rivierenland heeft al een aantal genealogische bronnen gedigitaliseerd en is nog steeds bezig om nog meer bronnen digitaal toegankelijk te maken. De heer De Bruijn geeft ook een inzicht over wat voor informatiebronnen op de website van het archief te raadplegen zijn en wat niet digitaal is in te zien. Tevens zal de heer De Bruijn voor de bezoekers van de bijeenkomst een rondleiding verzorgen in het nieuwe archiefgebouw.

16 oktober ***Maarten van Rossem, door mevrouw M. Witteveen-Jansen.***

Spreekster geeft een boeiende lezing over de 16e eeuwse Gelderse veldheer Maarten van Rossem. Hij werd tijdens zijn leven en na zijn dood gerespecteerd om zijn militaire bekwaamheid en gevreesd om zijn wreedheid. Van Rossem moet grote rijkdommen hebben vergaard, zodat hij zich tal van onroerende goederen kon veroorloven zoals het Maarten van Rossemhuis te Zaltbommel, thans het stadskasteel. Spreekster gaat tevens in op de genealogie van de beroemde/beruchte Gelderse krijgsheer.

20 november ***Genealogisch Onderzoek Duitsland, door ir. R.A.J. Dix.***

Bij onderzoek naar voorouders komt men vroeg of laat in Duitsland terecht. Onderzoek doen in Duitsland is duidelijk anders dan onderzoek doen in Nederland. Duitsland is een groot land met een complexe historie. De neerslag daarvan vinden we terug in een andere structuur van het archiefwezen, andere soorten bronnen, andere schriftsoorten. In de lezing wordt u aan de hand van vier stappen meegenomen langs de verschillen met het onderzoek in Nederland. Tevens zal worden ingegaan op de veranderingen in het voor menig genealoog beruchte Datenschutzsysteem per 1-1-2009. En voordat u een reis naar Duitsland wilt gaan ondernemen is het natuurlijk noodzakelijk om eerst te kijken wat er in Nederland al voorhanden is. Dat spaart kosten en tijd en zal dus in de lezing ruim aandacht krijgen. Rob Dix is actief genealoog, oud-hoofdbestuurder en "Duitslanddeskundige" bij uitstek Kortgezegd; hij gaat in op bronnen en mogelijkheden der Duitse archieven, mede gezien de veranderende regels van openbaarheid.

Afdelingsvergadering april 2012

In de laatst gehouden afdelingsvergadering zijn de stukken over 2011 van de secretaris en de penningmeester akkoord bevonden. De enquêteresultaten zijn besproken. U vindt elders in AV een samenvatting van deze resultaten. In het bestuur hebben we afscheid genomen van onze Magda (van Beek-Montens), die na jarenlange dienst als secretaris en vice-voorzitter een wat rustiger bestaan ambieert. Wim de Kruijff gaat het bestuur versterken en neemt de PR-functie voor zijn rekening. Theo Kruijzen en Jannie Richter gaan de penningmeester controleren. Peter van Maanen is namens onze afdeling toegetreden tot het bestuur van de Stichting Vrienden van het RAR.

Nieuw archiefgebouw voor RAR.

Begin mei is het nieuwe archiefgebouw van het Regionaal Archief Rivierland open gegaan voor bezoekers. Op 8 juni jl. is het officieel geopend en op 18 september as. zullen we onze eerste lezing houden in dit gebouw. Omdat het archief een groot depot (het fysieke archief) nodig heeft en een beperkte hoeveelheid kantooruimte en bezoekersruimte wordt er samengewoond met een woningbouwvereniging. Daar liggen de eisen omgekeerd. De hele kelder is voor het RAR en daarboven is een kleiner deel van de opbouw voor het RAR. Bij de entree naar rechts is de receptie en een grote open ruimte, het Atrium. Daarachter ligt de bezoekerszaal met computers en een onderzoeksruimte voor documenten. Deze

kunnen vooraf via thuis met de computer worden aangevraagd en liggen dan klaar bij aankomst. Achterin het Atrium is een koffiehoeke (gratis) en daarachter ligt een instructielokaal, dat wij voor de eerste lezing zullen gebruiken. Wordt de opkomst erg groot dan kunnen we uitwijken naar het Atrium, waar tot 100 personen kunnen worden ontvangen.

De expositie die nu loopt gaat over publicaties in het Betuweboek. Hierin staan ongeveer 400 paginagrote verhalen uit de historie van de Betuwe, althans het dekkingsgebied van het RAR. De bijdragen komen van de historische verenigingen, de medewerkers van het RAR en van onze afdeling Betuwe van het NGV. Het boek is te koop voor € 14,95 in de boekhandel en bij het RAR.

Wim Fase, onze Tiel-expert, was aanwezig met zijn database. Onder de bezoekers koppelde hij een neef en nicht, die dit van elkaar niet wisten.

De ligging en route naar het nieuwe RAR vindt u op onze afdelingsite www.betuwe.ngv.nl.

Naar aanleiding van lezingen

Onze leden hebben in het afgelopen half jaar drie lezingen verzorgd. Heeft u een leuk, interessant of speciaal verhaal in uw genealogisch onderzoek gevonden. Aarzel dan

niet om hiervoor wat tijd te vragen. U kunt het rustig eens proberen voor een bekend publiek. Misschien groeit het uit tot een groter gebeuren. Een paar voorbeelden:

Wim Fase, die meer Tielse families kent dan de gemeente Tiel zelf,

vond een verband tussen het pand 'Bellevue' op de Ophemertse dijk en de admiraal Tromp van de Republiek der Zeven Provinciën. Hij maakte er een boekje over.

Paul Welling onderzocht en vertelde over kasteel Ophemert, het gebouw en zijn bewoners. Zijn boek loopt in de verkoop als een tierelier.

Dick van Maren maakte een boek over hand- en huismerken en vertelde ons daarover in een lezing. Hij heeft daarna een interview voor TielTV gedaan en een artikel geschreven in Genealogisch Erfgoed Magazine van mei 2012.

Jan Middelkoop vertelde over de haken en ogen in Aldfaer, waar een gebruiker op stoten kan en waarmee hij leerde omgaan. Inmiddels heeft een andere afdeling gevraagd dezelfde lezing te komen houden.

Maak een Profiel aan

Ongeveer 25% van onze leden heeft nog geen profiel op de website van de NGV aangemaakt. Van de gasten bij onze afdeling is dat 20%.

Namens de andere leden vragen wij deze leden en/of gasten wel een profiel aan te maken.

Hiermee kunt u anderen laten weten waar uw interesses liggen en u openstellen voor vragen naar uw onderzoek en hulp krijgen voor uw onderzoek. U hoeft niet bang te zijn voor verkeerde contacten want uw e-mailadres wordt nergens getoond. U kunt via de website van de NGV een bericht naar anderen sturen.

Adres website: www.ngv.nl

Wachtwoord vergeten?

Inloggen

Bent u nog niet geregistreerd?
Registreer u nu!

Uw e-mailadres gewijzigd?

Meer vragen over registratie?

Zoek in de NGV site

Een profiel aanmaken doet u via de 'registratie' knop, rechts op de NGVsite tussen 'INLOGGEN' en 'Zoek in de NGV site'. Zie ook op het plaatje. Klik op de groene letters 'Registreer u nu!' en de volgende stappen zijn eenvoudig door te voeren.

Wijzig uw e-mailadres:

Als u van provider wisselt, dan moet u vaak van e-mailadres wisselen. Bent u op de website van de NGV geregistreerd met een profiel, dan is die aanpassing erg simpel. Onder de registratie knop vindt u 'Uw e-mailadres gewijzigd?'. Klik hierop en volg de instructie. Binnen een paar tellen is uw e-mailadres weer correct.

Personalia

Wij verwelkomen de volgende nieuwe leden in 2012:

dhr. W.A.Keers

dhr. S. Brugman

dhr. P. Valkenburg

mw E.J. van Riemsdijk

dhr. E.C.L. van Lienden

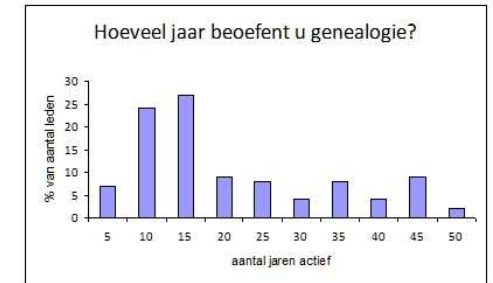
dhr. W.F. van Eck

Enquête van 2011-2012.

J.H. Middelkoop, secretaris afdeling Betuwe

Rond de jaarwisseling is een enquêteformulier in de Aqua Vitae verstuurd aan alle leden. De digitaal benaderbare leden hebben daarna hetzelfde formulier digitaal aangeleverd gekregen en later nog een herinnering ontvangen. Het resultaat was 47 ingevulde formulieren. Op basis hiervan kom ik tot de volgende samenvatting.

Qua ERVARING hebben we een zeer gemêleerd gezelschap leden. Er zit een piek in ervaringsjaren rond de 10-15 jaar, maar we hebben verder een gelijkmatige verdeling tussen 5 en 50 jaar ervaring.

Het aantal FAMILIENAMEN dat door onze leden wordt onderzocht kan worden geschat op ca. 1000. De 47 deelnemers kwamen al tot 230 namen, los van ons lid Wim Fase, die alles over Tiel e.o. verzamelt en daarmee iedereen, qua diversiteit en aantallen, in de schaduw stelt.

De VORM waarin onze leden hun gegevens gieten is vooral de genealogie, maar ook degenen die zowel van oud naar jong als omgekeerd hun familie in beeld brengen, zijn in grote getale aanwezig. Toch geeft ca. 5% aan dat ze de termen kwartierstaat en parenteel nog niet onder de knie hebben.

Het GEOGRAFISCH gebied waar gespeurd wordt is natuurlijk de Betuwe en omgeving. Er zijn toch nog al wat leden die, ofschoon ze lid van onze afdeling zijn, aanmerkelijk verder van de Betuwe onderzoek verrichten. Deels ook omdat ze de Betuwe inmiddels goed hebben doorgespit. Met uitzondering van Flevoland en Zeeland komen alle provincies in de onderzoeksgebieden voor en wat buitenland betreft is Duitsland nr.1.

Ander onderzoek naast de (familie)personen komt in de helft van de gevallen voor. Het gaat dan voornamelijk over REGIO en DORPSgeschiedenis, WOONHUIZEN, PERCELEN, KAARTEN, BEROEPEN etc.

Onze leden zijn niet allemaal in hun eentje bezig, ruim de helft kent ook anderen die dezelfde familienamen onderzoeken.

Waar ze onderzoeken is ongelooflijk breed. Natuurlijk komen de archieven van TIEL en ARNHEM boven drijven, maar ook Amsterdam, BHIC (Brabant), Den Haag, Rotterdam, Zaltbommel en Gorinchem scoren hoger dan de rest. Digitaal is natuurlijk GENLIAS het meest genoemd, op afstand gevolgd door Familysearch, Geneanet, Genealogieonline en NGVsite. Het overgrote deel van de leden neemt gegevens over van andere websites en minder dan de helft geeft aan deze gegevens te controleren.

Met onze BIBLIOTHEEK kunnen we de grootste vooruitgang boeken. Slechts 6 van de 46 antwoorden zijn positief op de vraag of ze wel eens gebruik van de bibliotheek hebben gemaakt of denken te gaan maken.

De manier waarop we onze gegevens verwerken is voornamelijk met ALDFAER, wat tweemaal zo populair is als GENS DATAPRO. Het programma PRO-GEN is nr.3. Het merendeel van de gebruikers geeft aan GEEN hulp nodig te hebben bij het gebruik van de programma's. Ze zijn blijkbaar gemakkelijk, duidelijk en voorzien van een goede helpfunctie. De helft wil wel graag een uitwisseling van ervaringen. Dat hebben we dus in april 2012 gedaan voor ALDFAER.

Andere hulp die op prijs wordt gesteld is over PALEOGRAFIE. Ongeveer een kwart van alle formulieren bevatte een positieve belangstelling.

Even terugkomen op de SOLITAIRE genealoog. Slechts 2 mensen hadden belangstelling om deel te nemen aan een lopend, gezamenlijk project. Om zelf een project te starten was interesse bij 4 personen. Specifieke thema's waren - uitvaartgebruiken door de eeuwen; -kadaster informatie verzamelen; - verandering in techniekgebruik door de eeuwen heen en - een helpservice voor anderen in archieven bij leden in de buurt.

Onze algemene NGVsite was redelijk populair: 90% maakt er (soms) gebruik van. De afdelingssite is slechts iets minder populair: 80% bezoekt deze (soms). Voor de meesten hoeft er aan de site niets te veranderen. Diegenen die wel suggesties hebben, melden dat de layout duidelijker kan, minder informatie op de homepage mag staan, het lidmaatschap duidelijker moet worden vermeld, meer scans benaderbaar moeten zijn en het UPLOADEN van grote gedcombestanden NIET lukt. (Genanet en Genealogieonline hebben daar geen problemen mee).

AQUA VITAE wordt door 2/3 van de leden volledig gelezen en door 5% nauwelijks. Voorstellen voor verbetering zijn legio, alhoewel de helft van de mensen die reageerden geen verbeteringen konden bedenken. Hierna het lijstje van voorstellen:

- 3x familiegeschiedenissen. De oude overleveringen worden nog zo weinig doorgegeven.
- 1x Wie onderzoekt welke familie
- 1x Boeken en Agenda
- 1x geschiedenis over Tiel en zijn bewoners
- 1x Artikelen over de geschiedenis van dit stukje Betuwe, voor mij dus omgeving Kesteren.
- 1x over Vijfheerenlanden (ontbreekt in RTM)
- 1x Wat meer over westelijke kant van het gebied
- 1x Zoekplaatjes o.i.d. zou groter moeten zijn
- 1x Informatie van andere regionale historische verenigingen.
- 1x transcripties
- 1x Artikelen en transcriptie uitleg over akten specifiek uit de Betuwe.
- 1x globaal overzicht wie is waar mee bezig
- 1x Verslagen / samenvattingen van de bijeenkomsten.
- 1x Artikelen die ingaan op websites die veel personen hebben uit de regio: bespreking van die websites, waarschuwen voor websites met foutieve gegevens, discussies met de onderzoekers over de reden waarom zij bepaalde keuzes hebben gemaakt over wat wel en wat niet te plaatsen, etc.
- 1x Meer informatie over andere soorten archieven/bronnen waar ook info is te vinden voor een genealoog, b.v. patentregisters, indemniteit, gaarderregisters, weeskamer, etc..

Meer dan 70% van de mensen willen niets aan AV veranderen of weten niet wat ze zouden moeten voorstellen zolang de inhoud maar gevarieerd blijft. Een commentaar met positieve kritiek was:

- 1x Geen uitgebreide stamboombeschrijvingen. Verwijzing naar contactpersoon is voldoende. Of het moet een anekdotische waarde hebben.

Onze LEZINGAVONDEN hebben de belangstelling van ongeveer de helft van degenen die reageerden en circa 10% gaf aan geen interesse te hebben. De rest refereerde aan de afstand tot Tiel of mogelijkheden van de dinsdagavond. Ook het onderwerp speelde een rol om wel of niet te komen. Ondanks die 50% belangstelling geeft meer dan 90% aan de e-mail het weekend voor de lezingsavond van belang te vinden. Slechts 5% stelt geen prijs op deze mailing. Ruim de helft van degenen die reageerden willen NIEUWTJES & VONDSTEN zo houden, 40% weet het niet en 1 reactie is dat het weinig oplevert. Voorstellen voor verbeteren van N&V zijn er niet. Één persoon wist niet dat hij de voor- en achterkant van N&V later kan inzien via onze afdelingssite.

Het VERWACHTINGSPATROON van onze leden m.b.t. de activiteiten van onze afdeling is als volgt opgegeven:

Ongeveer 15% wil dat we doorgaan op de reeds ingeslagen weg.

- Aanbieden en bijhouden van bronnen (ook websites)
- Bespreken van de toegankelijkheid
- Lezingen en beschrijvingen daarover
- Uitwisselen van familieonderzoek
- 10% wil meer doen aan kennisuitwisseling.
- Meer onderlinge contacten motiveren.
- Genealogisch café en
- Gezamenlijk project.

De bibliotheek toegankelijker maken

- Bijvoorbeeld wat kan ik vinden in no.15, 16, 17?
- Duizend jaar voorgeslacht? no.70
- Welke Betuwse geslachten?

Volgende uitgave van 'Stukken en Brokken'

Lezingen over genealogische programma's.

Excursie naar een gebouw of kasteel in de Betuwe

Meer informatie over het westelijke deel van het afdelingsgebied.

Zou de afd. Betuwe kunnen uitbreiden met het gebied van Vijfheerenlanden. Dat gebied blijft bij de afd. Rotterdam buiten beeld.

De BESTUURLIJKE BETROKKENHEID is zeker aanwezig. Er zijn zowel duidelijke ja als nee antwoorden, beide ca. 15%. Omdat veel leden nog werken is er nogal wat beperking in de beschikbare tijd en een aantal leden woont te ver weg, waardoor men meent dat de afstand te groot is.

SAMENVATTEND is de manier waarop ons bestuur de afdeling Betuwe richting en steun geeft positief beoordeeld. De communicatie via N&V, E-MAIL melding voor lezingen, de LEZINGEN zelf en de uitvoering van AQUA VITAE zijn allemaal positief tot zeer positief beoordeeld. Gelukkig zijn er ook voorstellen voor verdere verbetering binnen gekomen, zodat we als bestuur niet buiten onze schoenen hoeven te gaan lopen. Het grote verbeterpunt is onze BIBLIOTHEEK, die moet veel beter bij onze leden in het voetlicht gaan komen.

Bigamie en vrouwenhandel

De wonderlijke levensloop van Geertrui van Alphen (Asch 1763 – Vreeswijk 1820)

aflevering 2 Rijk, de zoektocht naar de “Amsterdamse” vader van Dirk van Alphen, “Rijk van Gijtebeek” en diens achtergrond.

Johan Voorberg

Kort resumé van de vorige aflevering, gepubliceerd in Aqua Vitae 2012-1 blz. 8-26

De in 1875 te Beusichem opgestelde overlijdensakte van Dirk van Alphen vermeldt de - vele jaren niet traceerbare - Geertje van Alphen als zijn moeder.

Van zijn vader ontbreekt al die jaren hoe dan ook elk spoor.

In de vorige aflevering werd Geertje, in 1763 gedoopt te Asch, gevonden. En leek zij volgens de onderstaande dooptekst van haar zoon Dirk, zelfs gehuwd te zijn met ene te Zoelen geboren Rijk van Gijtebeek.

Vervolgens werd enig licht geworpen op de familierelatie tussen de Van Alphen's en de Van Winssen's. Van welke laatste familie de dan ruim 70 jaar oude Gijsbert te Beusichem in 1812 optrad als getuige bij de geboorte-aangifte van Dirk's enig kind, Gerrit Johannes.

Welke Gijsbert tenslotte een achterneef bleek van Geertje van Alphen. Was dat de enige reden om er in 1812 van uit Ravenswaaij zo'n fikse wandeling voor over te hebben om aanwezig te zijn bij die geboorte-aangifte? Verondersteld werd dat het om meer ging, en dat Dirk het tweede deel van zijn jeugd in het gezin van Gijsbert opgroeide.

In deze aflevering onderzoeken we of Rijk van Geijtenbeek in 1791 de ongehuwde Geertje bij Dirk's doop te Amsterdam alleen maar een schande besparende dienst bewijst, of ook feitelijk Dirk's biologische vader is. Daarom nu op zoek naar Rijk's achtergronden.

Amsterdam, Amstelkerk, 6 december 1791, doop van:
“Dirk van Gijtebeek, zoon van Rijk van Gijtebeek en Geerie van Alfen; getuigen: Dirk van Alfen, Maria van Alfen”, door dominee Johannes Arnoldus van Eck.

en uit het Amsterdamse Poortersboek op 3 februari 1786:

“Gijtenbeek (Richard) van Zoelen, Bestelder van Goudse IJkerschuyte veer heeft enz. [de eed afgelegd] en de Thes[aurier] bet[ael]d”

De Van Geijtenbeken vormen een van oorsprong Woudenbergs geslacht¹⁷⁾, dat vanaf het midden der 17^e eeuw uitwaaiert naar de Neder-Betuwe, Amsterdam en Haarlem. Waaronder Richard. Die, zoals hij - deftiger dan met het wat volksere "Rijk" – in het Poortersboek staat, de schrijfkunst enigzins machtig is. En als "Bestelder van de Goudse IJkerschuit" [IJkerschuit > IJken = wegen > vracht > vrachtschuit] acquireur en bezorger is, belast met verwerven, aannemen en bezorgen van vracht van het Goudse Veer.

Dat in die tijd – tot de lonen der "bestellers" aan toe streng gereguleerd - dagelijks tussen Amsterdam en Gouda heen en weer voer.

De ligplaats van dit veer lag aan de oostkant van de toen nog ongedempte Nieuwezijds Voorburgwal. Tegenover de toenmalige Bloemenmarkt en tussen het huidige Paleis op de Dam en het oude Burgerweeshuis (nu Amsterdams Historisch Museum) In die tijd als kade vanwege de aanvoer van Goudse pijpen (en kaas) als Pijpemarkt bekend.

Zonder veel hoop vestig ik mijn aandacht op de "Kwijtscheldingen"¹⁸⁾, de tussen 1563 en 1811 grotendeels bewaarde transportakten van het onroerend goed in Amsterdam. En dit register op de Kwijtscheldingen meldt tot mijn verrassing dat ene Richard (= Rijk) van Geijtenbeek in maart 1789 een huis koopt op hoek van de – westelijk langs de gehele 15e eeuwse binnenstad lopende - Nieuwezijds Voorburgwal en de Azijnmakersteeg.¹⁹⁾

17 - Hun oorsprong is te terug te voeren tot de 14^e eeuw, toen de gebroeders "Willam van Scadewiic" en "Ghisebrecht siin broeder", in 1352 worden genoemd als vazallen van de Utrechtse Heren van Haarlem, bij overdracht van het goed te Woudeberg aan de Heren van Abcoude en Wijk. Hun 15^e eeuwse nageslacht, bezat te Woudeberg een kleine hofstede aan de Woudebergse Geitenbeek. Waarnaar deze familie zich vanaf circa 1470 ging noemen; Bron Tijdschrift Scarpenzele 1996 J.C. Klesser.

18 - "Kwijtscheldingen", een ouderwetse, maar blijkbaar in Amsterdam sinds vele eeuwen gebruikelijke term voor de transportboeken van het Amsterdamse onroerend goed. "Kwijtschelden" is heden ten dage een actief begrip; men verleent er een ander een gunst mee. En "kwijten", in de zin van "Ik zal mij kwijten" betekent nu, als een wat verouderde uitdrukking, dat men zich zal inspannen om iets af te handelen, opgelost of gedaan te krijgen. In plaats van "er van af komen". Maar het woord kwijtschelden, met het accent op het woord "kwijt" hield voorheen in dat men (tegen betaling door degene die daar baat bij had) zichzelf onherroepelijk een recht ontnam, (dus kwijtraakte) cq daarvan juist afstand deed. Van een bezit of een recht dat men had op een bepaalde zaak. Zoals wij dat heden bijvoorbeeld nog kennen bij de afkoop van een recht op overpad. Een Betuwse (IJzen-doornse) akte verwoordt dat zuiver: "... und opgedraegen hebben ende quytgescholden alle oere [hun] recht ende toeseggen zij hadden aen een huys ende hoffstadt lantz ...". Deze "Kwijtscheldingen" zijn de (gelukkig) op naam van de koper en op locatie per computer (en tegenwoordig via het internet) raadpleegbare transportakten van het Amsterdamse onroerend goed tussen 1563 en 1811.

19 - GAA, Kwijtscheldingen, nr. 5062-163-fol. 437 dd. 11-3-1789

Waar dan wel aan die lange noord-zuid langs de 15^e eeuwse binnenstad lopende gracht? Het zal toch niet? Nou, zeker wel! Want de Azijnmakersteeg – die rond 1878 verdween bij de bouw van het Nieuws van de Dag-gebouw, lag bij het Goudse Veer, waar nog later het voormalige – uit de bouwvakrellen van 1966 beruchte Telegraafgebouw - verrees.

Nu nog weten op welke hoek van deze steeg.

Raadpleging van de "Lomankaart", een in 1876 vervaardigde kaartenset van alle Amsterdamse stadswijken, waarop de bebouwing per perceel is weergegeven, onderscheiden in woonhuizen, pakhuizen, scholen, enz., geeft uitsluitsel. Rechts van de steeg – op de zuidelijke hoek - wordt een pakhuis, aangegeven. Dus heeft Richard het huis op de noordelijke hoek van de steeg gekocht. En daarmee vlak bij zijn werk gaan wonen.

Er bestaat een op circa 1770 te dateren gravure (zie volgende bladzijde), vervaardigd door Henri de Leth, waarop de gehele bebouwing tussen het Paleis en de Sint Luciënsteeg te zien is.

Zo exact, dat alle nog bestaande bebouwing ook heden herkenbaar en qua plek uit te tellen is. De afbeelding toont dat hij daar op 11 maart 1789 niet zomaar een optrekje kocht, maar vrijwel tegenover het kantoortje van het Goudse Veer, op de hoek van de Azijnmakersteeg, een vier verdiepingen hoog pand, de helft van een stel zogenaamde tweelingpanden.

Hij heeft dit onderkomen niet zomaar gekocht, want hij blijkt aansluitend op 17 april 1789 ("wonend op de Pijpemarkt") ten overstaan van de Amsterdamse Huwelijks-commissarissen in ondertrouw te gaan met Adriana Christina Berger.²⁰⁾ Een op 31 januari 1768 in de Nieuwekerk te Amsterdam gedoopte dochter uit het gezin van de uit Solingen gekomen Willem Berger en de uit Groningen afkomstige "Jannetje Trou"/Trouw²¹⁾

20 - GAA inv. 634/119 17 april 1789: "Compereeren als voren Richert van Geijtenbeek van Zoelen bij thiel, Greff[ormeed] oudt 31 Jaar op de peijpemarkt sijn vader Arent van Geijtenbeek te Lienden cons[enteert; dus stemt in]; Adriana Christina Berger Gereff Oud 22 Jaar in de Kalverstraat geass[isteerd] met haar Vader Willem Berger, woont als boven, enz." [geven aan een wettelijk huwelijk te willen aangaan, enz.] Zij tekenen als "Richert van Geijtenbeek" [moeizaam] en "Adriana Christina Berger"

21 - GAA inv. 600/93 Het echtpaar ging op 20 augustus 1756 in Amsterdam in ondertrouw, hij gereformeerd, 30 jaar, afkomstig uit Solingen, wonend "inde Gravestraat" met als getuige Hendrik Feddens; zij als "Jannetje Crous", gereformeerd, 29 jaar, afkomstig van Groningen, wonend "op de C[lo]oveniersburgw[al], oud[ers] doot", met als getuige Hester de Vries; bij welke inschrijving in de marge nadien is opgemerkt: "Volgens ingekoomene verklaring in Dato seven Augustii 1777 van De Notaris Domiinicus Geniets [Genet?] en getuigen alhier gepasseert blijkt dat de Nevenstaande Naame van Jannetje Crous abusivelijk is gesteld in plaats van Jannetje Trou, Actum Elfde September 1777. Present de Heere Pancras Clifford van Loon, Huwelijks Commissarissen [tekent] A.J. de Huijbert [de vermoedelijk toen vigerende dominee]"

Welk gezin “nabij de Dam” in de Kalverstraat woont, zoals de aankoopakte van het ouderlijk huis vermeldt. Aan de achterkant van het blok waar Richard werkt en gaat wonen. Handig als je een kamer vlak bij je werk hebt, dacht ik eerst nog. Maar nog handiger, zo niet luier van als je dan ook je bruid maar meteen van om de hoek haalt. Maar dat was vast niet de invalshoek waarvan uit Adriana Christina en haar ouders het huwelijk beleefden. Nee, hun dochter trouwde een goede partij, zowel naar afkomst als naar geld. En met een toch zeer acceptabele baan.

Uitsnede van een gravure van Henri de Leth uit de tweede helft der 18^e eeuw, rond 1770.

De Amsterdamse Nieuwezijds Voorburgwal, in noordelijke richting gezien vanaf de Weeshuissluis. Met op de rechter grachtzijde, in de richting van het toenmalig Amsterdams stadhuis, het Goudse Veer. Richard Geijtenbeek kocht in maart 1789 het rechter van twee links van de (herkenbare) Azijnmakersteeg staande, met hoge halsgevels getooide, zogenaamde tweelingpanden [op de ets juist onder de koepel van het stadhuis] Om daar – schuin tegenover het administratiekantoor van zijn werk – met zijn toekomstig gezin te gaan wonen.²²⁾

Adriana Christina raakt in september 1790 zwanger van haar tweede kind en bevalt van een op Eerste Pinksterdag, 12 juni 1791, in de Zuiderkerk gedoopte zoon.²³⁾

22 - Bron: Gemeentearchief Amsterdam, gepubliceerd bij een artikel over beurtschippers in het tijdschrift *Ons Amsterdam*, jaargang 7, mei 1955

23 - DTB 103 pag. 229 (fol. 114v), nr. 12, zoon Hendrik Willem pastor Dirk Semeins van Binnenvest; Er zullen tot medio 1806 nog (minstens) 6 kinderen, waaronder een tweeling, volgen.

Werkmeid met heimwee ontmoet streekgenoot

Als Adriana Christina voor de tweede keer in verwachting is, is dat voor Richard blijkbaar niet in alle opzichten een even plesante periode. En ontmoet hij op zijn voor zijn werk te maken tochten door Amsterdam een zich in die grote stad wat eenzaam voelende werkmeid of dienstbode, Geertje van Alphen. Blij met de kennismaking met een streekgenoot, wiens taal en doen en laten zij verstaat, leidt deze kennismaking tot een zekere saamhorigheid.

En leidt de er op volgende “aangename verpozing”, of in kerkelijke termen “vleselijke conversatie” tot Geertje’s zwangerschap en de geboorte van een “in onrecht geteelde”, zoon, Dirk.

Richard voelt zich, al dan niet onder dwang van de bij de doop aanwezige broer van Geertje, “Dirk van Alfén”, verplicht om Geertje voor een veroordeling ten overstaan van de kerk te behoeden. En vervoegt zich met haar en de getuigen bij een wat afgelegen kerk. De houten, sinds de aanleg van de betreffende stadswijk in 1668 als voorlopige voorziening gebouwde, Amstelkerk. Die op 9 oktober 1811 nog net goed genoeg bevonden wordt om er de paarden van Napoleon’s gevolg bij diens twee weken durende bezoek aan Amsterdam te stallen.²⁴⁾

En de wijs geworden dominee, allang blij dat er nog respectabele getuigen bij de doop aanwezig zijn, neemt niet eens meer de moeite om aan de hem onbekende ouders een huwelijksattest te vragen. Hij doopt “Dirk van Geijtenbeek”, maar de ouders weten beter. En zo was het huwelijk van Richard gered en Geertje in Amsterdam de schande bespaart. Maar thuis in Asch was ze, zoals eerder gezegd, door haar gedrag blijkbaar de deur gewezen, respectievelijk had zij daar niets meer te zoeken als je je zoon in die tijd [als ongehuwde moeder] niet - naar je vader - Steven noemt.

24 - Op 9 oktober 1811 bracht keizer Napoleon een bezoek aan Amsterdam. Op de Dam werd hij door een enthousiaste menigte onthaald, maar de situatie in de stad was op dat moment al jaren verre van rooskleurig.

Een jaar eerder was een eind gekomen aan het bestaan van het Koninkrijk Holland onder koning Lodewijk Napoleon, de broer van Napoleon. Holland was nu ingelijfd bij het Franse keizerrijk. Het land moest na 1795 toch al meedoen aan het zogenaamde ‘Continental Stelsel’, de handelsblokkade tegen Engeland, waarmee de Fransen in oorlog waren. De gevolgen voor Amsterdam waren verschrikkelijk: er kwamen geen schepen meer in de haven en de handel kwam bijna stil te liggen. De werkloosheid nam sterk toe, en dat in een situatie dat al 1/3 van de bevolking van de bedeling leefde. Na twee weken vertrekt Napoleon weer.

BRON: <http://www.roelkvos.nl/napinned1811/pagina24.html>

In het vervolg van dit verhaal moet de lezer zich deze periode van sterk economisch verval voor de geest houden.

De Betuwse Geijtenbeken

Ondertussen mogen wij wel aannemen dat de uit Zoelen afkomstige, in Amsterdam als bode bij het Goudse Veer werkende Richard van Geijtenbeek een gereede kandidaat is voor het feitelijk vaderschap van Dirk van Alphen. Maar is dat zonder schriftelijke documentatie bewijsbaar? Wat ten bewijze rest, is ons te verdiepen in zijn achtergrond en karakter. Daarvoor is het nodig meer te weten te komen over zijn familieachtergrond, de dynastie Van Geijtenbeek, en zijn mogelijk te Zoelen aan te treffen vader, die hem eerder bij de financiering van zijn Amsterdamse woonhuis was bijgesprongen.

Om hun maatschappelijke positie en kwaliteiten te leren kennen, begin ik om de familie te kennen, inventariserend met een sociaal-economisch en geografisch intermezzo:

Het water is in Nederland nooit een barrière geweest. De grote rivieren en de Zuiderzee waren voor de aangrenzende regio's overdrachtelijk gesproken juist vaak de straat waaraan men woonde. Waarover de sociale en economische contacten werden uitgewisseld.

Zo ook tussen Zuidoost-Utrecht en de Neder-Betuwe.

De Van (N)oort's (Wijk bij Duurstede ~1300 > Z.O. Utrecht > Neder-Betuwe), de Van Ommerens (Betuwe > Langbroek), de Harthalsen (de stad Utrecht en het gebied ten zuidoosten daarvan > Buren), de Kruijfften (Cothen 1290 > Kromme Rijngebied > Rhenen > Neder-Betuwe), de Van Blootenburgen (in dezelfde richting vanuit de omgeving van Woudenberg) en de Van Grootvelt's (na 1400 o.a. uit Rhenen > Lienden, Maurik) zijn slechts enkele van de families die in de loop der generaties voor een flink deel migreerden. Vaak nog sneller dan dat men in de Neder-Betuwe voor een nieuwe woonplaats of om te trouwen de grenzen van de oude Graafschappen (Buren, Culemborg) en Gelderland overstak. Waarbij familiebanden en sociale contacten er de oorzaak van waren dat de kinderen van de migranten hun huwelijkspartner nog vaak bij voorkeur uit de dorpen haalden waar hun ouders vandaan kwamen. Zodat, anders dan wij van de tot stereotiep gemaakte levensloop der hannekemaaiers en Töten aannemen, ook de uitwisseling van informatie over de economische kansen en vooruitzichten tussen de plaats van oorsprong en de plaatsen van vestiging up to date bleef.

Zodat nieuwe generaties volgden, en nadien soms ook wel weer terug gingen.²⁵⁾

25 - Een zelfde patroon ziet men trouwens ook bij de (al dan niet door veepest gedwongen) migratie tussen het zuiden van Friesland en de aansluitende regio in de kop van Overijssel naar (en in mindere mate van) de regio tussen Edam, Hoorn en Enkhuizen. NB. Verwar dit migratiepatroon niet met het volgen van de verveningen door veenwerkers en het volgen van inpolderingen en droogmakerijen door dijkwerkers en ontginners.

Vaak migreerden degenen die wat betere posities bekleedden ook uit noodzaak, omdat voor hun activiteiten de spoeling in de eigen regio te dun werd. Want voor welvarende kinderrijke families en (oligarchische) bestuurders kon op termijn de hoeveelheid in de eigen omgeving te scheppen banen of beschikbare grond te gering worden om alle familieleden van een inkomen uit werk of van min of meer lucratieve baantjes te voorzien. Elders aanwezige vraag kon dan, samen met de door hen verworven grotere kundigheid dezelfde migratie veroorzaken.

Zo ook voor de Van Geijtenbeken. Zowel naar de grotere steden zoals rond 1700 naar Amsterdam en Haarlem, als vijftig jaar eerder naar dorpen en stadjes op het platteland, waaronder de Neder-Betuwe. Eerst als rechthandhavers, in de 17^e en 18^e vol schepen- en schoutenambten, nadien ook ondernemers, cq. kooplieden. Waarvan de laatsten in de steden zich als poorter kunnen inkopen, waarmee zij het recht verwerven tot uitoefening van hun metier, al dan niet binnen het aan het eind van de 18^e eeuw tanende gildeverband. Deze schets dient om hun achtergronden en handelen te leren kennen, en beter begrip te krijgen van Richard's familie-achtergrond, opvoeding, karakter en meegekregen drijfveren.

De Neder-Betuwse Van Geijtenbeken stammen af van Hendrik Aerts van Geijtenbeek, die vanuit zijn geboortegrond te Woudenberg in 1678 als schout naar Zoelen werd geroepen. Zijn vertrek schiep, op de hiervoor beschreven wijze, rond Woudenberg ruimte voor de ambities van andere familieleden.

Het kerkeboek van Zoelen laat in 1678 weten dat Hendrik Aerts van Geijtenbeek als nieuwe schout, met zijn vrouw Willemke Rijks van Blootenburg en haar dienstmeid als lidmaat zijn ingeschreven en dat zij zijn gaan wonen op De Heeskamp. Slim!

De Heeskamp ligt als terpboerderij aan de in het begin van de veertiende eeuw gegraven Maurikse Wetering, juist tegen de noordelijkste grens van het Zoelense rechtsgebied, een flink eind buiten het dorp.

Slim omdat je als schout beter één ding niet kon doen, namelijk in het dorp zelf gaan wonen, onder het oog van alle dorpelingen. Blijkbaar op basis van deze algemene ervaring deed Adriaen Roeloffsz Vercuijll, schout van Buurmalsen en Tricht, rond die tijd iets vergelijkbaars. Door te gaan wonen op De Treeft, een hooggelegen, door latere veen- en rivierafzettingen bedekt, stuifduin op de noordelijke grens van het Buurmalsense rechtsgebied, richting Asch, nabij de Hennisdijk en de Nieuwesteeg, die – zoals bekend - weer naar Buurmalsen voert.

Familieomstandigheden deden hem in 1710 verhuizen naar het noordelijker gelegen Hanenest in Asch, waar zijn zoon Laurens vervolgens in 1716 door Jan de Jong werd vermoord en zijn zoon Baltus het vanaf het eerste begin zo bont maakte dat zijn vader tegen 1720 zelfs in gijzeling werd genomen om zijn zoon te beteugelen.

Kortom, deze fout maakte Hendrik van Geijtenbeek niet, en na deze eerste proeve van bekwaamheid ging het de Betuwse familietak voor de wind, zowel qua (grotendeels al

te Woudenberg geboren) kindertal als qua ambten. En kreeg het nageslacht ook in omringende plaatsen gestaag steeds meer voet aan de grond.

Hendrik's kleinzonen Hendrick, Rijck en Arent, allen zonen van de in de Betuwe getrouwde Antoni Hendriksz van Geijtenbeek, werden respectievelijk schepen van Buren, schout van Lienden en schout van De Marsch – het door veranderd rivierverloop voormalig Utrechts waardengebied van de Rijn dat in de loop der tijd tussen Maurik en Kesteren aan de Betuwse kant van de rivier was komen te liggen.

Van deze drie kreeg Rijck Anthonisz van Geijtenbeek de eerste kans.

In Lienden was tegen 1730 Matthijs Jansz van 't Sand, na het overlijden van zijn IJzendoornse eerste vrouw Caatje Rogaer, getrouwd met Geertruid van Heun en als schout en secretaris aangetreden. Waarna hij – terwijl zijn vrouw net weer in verwachting was - op 1 juli 1733 plotseling overleed.

Dankzij een babbelgrage, van het leven genietende dominee weten wij daar één en ander van: "... Hij is in mijne armen gestorven woensdagavond den 1. Julij". Maar bij een andere begrafenis was dominee minder aangedaan:

"... daer was [na de begrafenis] een voortreffelijke maeltijd".

Matthijs' laatste kind, zijn na zijn dood geboren, en conform de traditie daarom Matthea gedoopte dochter, werd op 7 februari 1734 in de kerk van Lienden gedoopt: "de 7 febr: een dochter van Schout tijs van 't Sand saliger en sijn huijsvrouw geertruid van heun, Wed^e, genaamt Matthea, die over 't kint stonden en daar voor loofden [eerden] waren beijde de Bestevaders Jan Thijssen van 't Sand, vader van de overleden Schout en Jan van heun, den oude vader van de Wed^e, geheven door Neeltje van 't Zand, vrou van Wouter van Leersum"²⁶⁾

De functie van schout en secretaris van Lienden was dus vacant, en Rijck Anthonisz van Geijtenbeek werd de nieuwe schout van Lienden. Om het niet te gek te maken kreeg hij daarbij niet direct het secretarisambt, maar wat niet is kan nog komen, want door deze "beschermende" maatregel was wel weer een extra te vergeven bestuursfunctie ontstaan.

Zodat Rijck het mislopen van de Secretarisfunctie vooreerst op een andere wijze compenseerde, namelijk door ook maatschappelijk wat dieper te investeren. En wel door op 2 december 1736 in Lienden de voormalige, van hem hoogzwangere "schoutinne", Geertruid van Heun te trouwen, waarna zij samen 10 kinderen kregen.

26 - [Lienden DTB 1059/104] De grootvaders bewezen door hun aanwezigheid de onverdachte afkomst van het kind.

Geertrui van Heun, geboren te Ochten in 1709, het dorp waar ook de eerder in Ochten begraven Caatje Rogaer vandaan kwam. Zij overleed 17 oktober 1788 te Lienden

Waarvan de eerste de te Lienden op 13 januari 1737 gedoopte Luthera was, vernoemd naar vaders moeder²⁷⁾

Berlusconi in de Betuwe. Macht en jonge vrouwen.

Rijk's broer Arent Anthonisz, negen jaar jonger en wonend te Zoelen, trouwde pas 12 jaar later in juni 1748 te Heusden met Grietje van Gelder.

Die echter niet lang daarna – mogelijk in de kraam – stierf. Zodat Arent, die ondertussen op 4 april 1749 te Zoelen belijdenis had gedaan en nu in het begin van de dertig was, zowel naar een nieuwe vrouw als naar een goede betrekking ging uitkijken. Met het eerste wist broer Rijck wel raad, dan zou het tweede vanzelf wel komen.

Zijn inwonende stiefdochter Matthea Matthijssen van 't Sant was ondertussen net 15 jaar geworden. En leek hem als dochter van een schout een uitstekende bruid, zowel voor Arent's carrière als voor diens huwelijksgeluk. En zo trad Arent van Geijtenbeek op 25 oktober 1750 op 33-jarige leeftijd te Zoelen in ondertrouw met de net 16 geworden Matthea van 't Sant. Uit welk huwelijk 10 kinderen werden geboren. Waaronder de op 28 augustus 1757 te Zoelen gedoopte Richard van Geijtenbeek, de Amsterdamse bode die in 1791 binnen een jaar twee kinderen op de wereld zette. Indachtig zijn vader en oom, viel de appel niet ver van de boom. Arent, die in 1763 naar Lienden verhuisde, werd daar zoals gezegd tenslotte schout van De Marsch. Geen hoogdravende maar wel financieel lucratieve betrekking. Hij overleed op 3 januari 1802 te Lienden.

Blijft over Hendrik Anthonisz van Geijtenbeek, de op 16 juli 1697 gedoopte oudste van de drie, die in Buren zal terecht komen. Bij zijn hiervoor beschreven broers Rijck en Arent ging het om het elkaar steunen bij het afsluiten van huwelijken om op de maatschappelijke ladder te kunnen stijgen. Het voorbeeld van Hendrik grijp ik aan om het meer algemeen maatschappelijk mechanisme te schetsen dat in de 18^e eeuw het reilen en zeilen van de hogere klassen bepaalde. Door dit te doen voor een t.o.v. Zoelen en Lienden grotere bevolkingskern als Buren, valt los te komen van de incidentele voorvallen in de dorpen, en is het voor dit verhaal benodigde inzicht in termen van strevingen en gewoonten van de regerende klasse als algemeen proces beter te volgen en te begrijpen.

Buren is op het eind van de 16^e en de gehele 17^e eeuw synoniem voor graanhandel en bier. Een kleine stad, waarin enkele gefortuneerde families het voor het zeggen hebben.

27 - Om daarna het secretarisambt inderdaad alsnog binnen de familie te doen vervullen, namelijk door Aart Verbrug, de man van Anna van Heun: Doop Lienden 10-2-1760: "Petronella, vader Aart Verbrug, Secretaris van Lienden, moeder Anna van Heun, geheven door onze Schoutinne Geertruij van Heun, huisvr. van Rijk van Geitenbeek, Schout van Lienden"

Een oligarchie zou je kunnen zeggen, maar dat schetst de situatie in Buren niet duidelijk genoeg. Gelukkig is het Grafboek en daarmee het bezit en gebruik van de graven in de Burense Lambertuskerk vanaf 1636 bewaard. En leren we daarmee niet alleen de rijke bovenlaag van Buren en zijn directe omgeving kennen, maar ook de familieverbanden. Want ook aangetrouwden werden, als er voldoende ruimte was - gelijk elders - wel in de familiegraven begraven. Wat voor ons de familieverbanden snel verduidelijkt, en via het doorverkopen van graven en het doorlopen van de registers der Vrijwillige Rechtspraak ook mogelijke financiële groei of achteruitgang signaleert.

En langs die weg kom ik, omdat ik vanwege ander onderzoek veel van die Burense akten heb doorgenomen, tot een ander, meer verfijnd beeld dan het maatschappelijk statischer begrip oligarchie. Dat voor Buren als kleine stedelijke kern in het omliggende, productieve agrarische gebied de kleine coterie van notabelen veel beter schetst. In Buren is in een situatie van zelfregulerende coöptatie sprake van **in de tijd verschuivende machtscirkels**. Waarin grotendeels op basis van competitie en allianties, en derhalve op basis van meest voor de omstandigheden toegeruste kwaliteit, selectieve coöptatie plaatsvindt. Ofwel in (tot tweetallen beperkte) competitie uit eigen kring passende kandidaten naar voren werden geschoven. Waarbij de één mag blijven en de ander weer wordt losgelaten. Wat dan gepaard gaat met een voortdurend positie bepalen, elkaar wegen, baantjes, functies of huwe-lijken der kinderen gunnen of weigeren, kortom uiterst ragfijn, Bommeliaans spel. Wat niet iedereen binnen de niet al te omvangrijke kring van notabelen in stad en omringend land even perfect beheerste of kon spelen. Zoals bijvoorbeeld blijkt uit de tweejaarlijkse voordrachten voor de kerkeraad, waarin de met Jannetje Jans Harthals getrouwde Andries Aertsen van Santen zich regelmatig bij de tweetallen der nominatie weet te plaatsen. Maar het nooit wordt. Totdat burgemeester Adriaen van Harthals overlijdt en Andries – omdat zijn vrouw een nichtje van deze uit Utrecht afkomstige burgemeester is - de formele afwikkeling van de erfenis krijgt toebedeeld. Ja, en op die titel wordt hij in december 1664 dit keer wel fluks tot lid van de kerkeraad benoemd! Maar sedertdien nooit meer. Want hij is maar één van de vele – in dit geval door aantrouwen in een schoutengeslacht uit Buurmalsen en Tricht van buiten afkomstige - korenhandelaren te Buren. En slechts door aanname van de naam van moeders zijde een Van Santen. Diepste vernedering, die hij gelukkig zelf nooit las, is dat de secretaris die de transacties noteert Andries' aangenomen familienaam soms niet eens meer weet. En zijn beroep als "Coorncooper" verwacht met de geslachtsnaam van een in de eerste helft van de 17^e eeuw succesvolle en invloedrijker Burense familie.

Die juist aan anderen, waaronder de kleine clan van deels zeer succesvolle, Avezaathse Van der Sandt's, meervoudig geparenteerd is ²⁸⁾

Zijn zoon Maas trouwt nog wel een dochter van het invloedrijke Burense brouwersechtpaar Dirk Jeurifase Crauwel en Lijsbeth Jans van Asperen (brouwersdochter uit Gorinchem, weduwe van Peter Jans Adriaensz van Deventer, brouwerszoon uit Buren) Maar drie generaties in de vrouwelijke lijn later werd op 19 januari 1796, arm als een kerkrat, te Beusichem de schoenmaker Jan van der Zande begraven. Door de kerkklok alleen nog wat langer dan gewoonlijk beluidt omdat hij en zijn vrouw nog lidmaten van de kerk waren ²⁹⁾

Samenvattend: Dicht op elkaar in de betere straatjes van het stadje leerde men het spel.

En ontstaan naast hechte banden ook onderlinge ergernissen, die in de stoelendans om de macht de positie van een familie kunnen maken of breken. Ergernissen over een tuinmuur, een lekkende dakgoot of wat dan ook. En niets is aardiger dan tussen - alle zakelijke trans-acties - in de notulen der Vrijwillige Rechtspraak de heren hun meningsverschillen "aller-vrindelijkst" te zien oplossen, terwijl je al lezend de klompen door de lucht ziet vliegen.

Nou, in dit wereldje wisten de Geijtenbeken zich wél te handhaven. Zodat de derde van de hiervoor genoemde zonen van Antoni van Geijtenbeek, zijn oudste zoon Hendrik, die te Buren op 12 januari 1727 trouwt met de schependochter Willemina de Leeuw, daar deel wordt van de kleine coterie notabelen. En zo keurig volgens de regels van het spel vervolgens in het stadsbestuur o.a. schepen en plaatsvervangend secretaris wordt.

Met als "beloning" voor het in acht nemen van de spelregels, dat Hendrik's kinderen, zijn zoon Hendrik en diens zus Luthera respectievelijk met de schependochter Geertruid Blomvliet en haar broer Peter Blomvliet mogen trouwen. En dochter Maria in Buren tenslotte op 23 mei 1766 in ondertrouw gaat met Jozua de Kruijph, ook een latere schepen van het stadje.

28 - Dat men intuïtief misschien de wat mindere kwaliteiten van Andries Aertsz van Santen juist inschatte, zou ondersteund kunnen worden door geweldige maatschappelijke terugval die het nageslacht de daarop volgende generaties deels doormaakte.

29 - "Jan van der Zande, en sa vie cordonnier"

Want lid van een aan de in 1706 overleden schepen Bleij via zijn oudtante Mensje de Kruijf geparenteerde familie, die weer vers bloed aandroeg binnen de verschuivende machtsirkels³⁰⁾

Voorgaande schets toont de achtergrond van de omgeving waarin Richard Anthonisz van Geijtenbeek werd opgevoed. Toon je stand en fatsoen, maar laat je er niet door hinderen.

Grijp in zaken en liefde je kans als die zich voordoet, zeker als die beiden voor je positie vruchtbaar blijken te zijn. Anders doet een ander het wel.

Maar voordat het opnieuw zo ver is, wordt het tijd te bekijken hoe het ondertussen Geertje en haar afgestane zoon Dirk vergaat.

Dirk, Het opgroeien van de in Amsterdam geboren Dirk van Alphen in de Neder-Betuwe.

De nog steeds in Amsterdam wonende en werkende Geertje houdt het daar, ook zonder haar kind, blijkbaar vol. Dus richt ik mij op de vraag in welk gezin en waar de naar de Neder-Betuwe meegenomen kleine Dirk is opgevangen en opgegroeid? Ik hou het er op dat Dirk van Alphen met zijn gelijknamige (peet)oom en diens zus Maria mee naar de Neder-Betuwe is teruggegaan.

Maar waar groeide hij op en vond zijn opvoeding plaats? Niet in het gezin van Maria, die zoals we zagen pas in 1796 trouwde en kort daarna overleed. Zij overlijdt uiterlijk enige tijd voordat de met haar op 21 februari 1796 gehuwde Bart Peterzen als haar weduwnaar op 3 maart 1799 met Paulina Laponder hertrouwt. Maar vermoedelijk al veel eerder, misschien in haar eerste kraam, zeg 1796/1797.

30 - De Burense tak De Kruijff stamt af van Anthonis Woutersz de Kruijf, aan het eind der zestiende eeuw wonend aan de Amerongerdiijk. Zie voor Anthonis en zijn zonen Jan en Dirk het bij uitgeverij Verloren te Hilversum uitgebrachte boek 'Overlangbroek op de Kaart gezet' van Mr. C. van Schaik, blz. 633/634, gepubliceerd als deel 8 in de Historische Reeks Kromme-Rijngedebied van de Historische Kring "Tussen Rijn en Lek", ISBN: 978-90-8704-078-5. Met deze zonen van Anthonis Woutersz beëindigt Mr. van Schaik de publicatie. Vanuit Rhenen en Wijk bij Duurstede kwamen nazaten van deze tak (herkenbaar aan de gidsnaam "Mensje", via Maurik in Buurmalsen terecht DTB Wijk bij Duurstede, vrouwen: "Dirck Anthonissen de Cruijff, ruiter onder sijn gen. Van Cuijlenburch, en Meijnsken Willems, j.d. won. Melckweg", aantekenen december 1637, trouwen 25 januari 1638. Uit dit huwelijk wordt de overgrootvader van Jozua de Kruijf, Willem Dirksz de Kruijff, geboren, die het in 1665 tot schepen van Buurmalsen brengt, maar in 1678 daar als kandidaat-buurmeester wordt afgewezen en daarna met o.a. zijn dochter Mensje naar Buren gaat

Zijn oom en peetvader, de in 1779 met Geertje Geurtse Quint gehuwde Dirk van Alphen komt als peetvader wèl in aanmerking, en woont tot zijn dood in 1796/1797 in Asch, waar al zijn kinderen gedoopt worden³¹⁾

Indien de dan circa 5-jarige Dirk tot dat moment in diens huishouden werd opgevoed, vormt dat daarna een (te) zware last voor diens in verwachting zijnde weduwe en haar plotseling van een inkomen beroofd gezin. Ga er maar aanstaan om in die omstandigheden naast je eigen kinderen noch een mond te voeden en de verzorging en opvoeding van de kleine Dirk hooguit over te kunnen laten aan de oudste 12 à 13-jarige dochter Cornelia. Die overigens allang de leeftijd had om als werkmeid elders aan het inkomen van het vaderloze gezin bij te dragen³²⁾

Het overlijden van de "Amsterdamse" peetoom en doopgetuige Dirk van Alphen had rond 1797 twee gevolgen, die in 1791 nog niet te voorzien waren:

- 1) voor zover van belang, het wegvallen van de steun die zus Geertje in Amsterdam zonodig met name van haar broer kon krijgen. Hetgeen, mèt het overlijden van Maria van Alphen – want anders zou ik zulke details niet vertellen – zijn schaduw vooruit zou werpen. Ën:
- 2) Een einde aan de opvoeding van het kind Dirk van Alphen in het gezin van diens peet en oom, met de vraag waar de jonge Dirk daarna dan werd ondergebracht en opgevoed.

Mogelijk is dat de vijfjarige Dirk vanaf begin 1797 opgenomen wordt in het gezin van de dan circa 57-jarige Gijsbert van Winsen, de neef van zijn moeder Geertje. Naast het feit dat zijn moeder, Elisabeth van Alphen, in 1763 Geertjes doopgetuige was geweest, is het is een logische verklaring voor Gijsbert's aanwezigheid als circa 72-

31 -De latere administratieve bronnen bevatten over zijn overlijden mededelingen die uiteenlopen van 1795 tot 1798. Doch zijn laatste kind, Dirkje van Alphen, is keurig zoals de traditie verlangt, naar haar uiterlijk vóór haar op 16 maart 1797 plaatvindende doop al overleden vader vernoemd. Zodat Dirk Stevensz van Alphen niet later dan de eerste helft van maart 1797 en – rekening houdend met een maximale termijn van 6 weken tussen geboorte en doop - niet voor het begin van mei 1796 kan zijn overleden.

Het echtpaar laat in Asch (HGA Dopen Asch. DTB 387.4) de volgende kinderen dopen:

Gerrit 26-5-1782; Cornelia 18-4-1784; Steven 16-12-1787; Geertje 21-2-1790;

Hendrik 8-2-1793; Arij 15-10-1795 en Dirkje 16-3-1797

32 - We treffen Dirk's weduwe, Geertje Geurtse Quint, overigens rond 1829 bij de inventarisatie van het Kadaster in Zoelmond aan als "weduwe van Dirk van Alphen, arbeidster". Eigenaresse van en wonend in één der laatste huizen van Zoelmond, bij de zuid-oostelijke gemeentegrens, aan de weg naar Asch. Met een zich tot aan de er achter gelegen toenmalige Achterweg uitstreckende boomgaard en naastgelegen "tuin" (tuinderij) voorziet zij in haar onderhoud. Zij overlijdt in 1833.

jarige getuige bij de geboorteaangifte van Dirk van Alphen's zoon Gerrit Johannes in 1812.

Een onderneming die je, al is Gijsbert blijkbaar vijf genoeg om van Ravenswaaij naar het gemeentehuis van Beusichem te lopen, en zal hij evenals zijn vrouw pas in 1823 overlijden, toch normaliter niet voor de geboorteregistratie van een kind van je achterneef op je neemt. Samenvattend:

1. Niet al te lang na de doop in de Amstelkerk te Amsterdam wordt Geertjes baby door haar broer Dirk en haar zus Maria meegenomen naar de Neder-Betuwe.

2. Daar wordt hij opgenomen in het gezin van zijn oom Dirk, tot deze in de loop van 1796 of begin 1797 overlijdt.

3. Daarna wordt hij, vanaf zijn vijfde jaar ondergebracht en opgevoed bij Gijsbert van Winsen en diens vrouw Aaltje van Ingen in Ravenswaaij tot hij in 1811 trouwt met Johanna van Asch uit Ravenswaaij.

Met als theoretische variant, maar m.i. gelet op de leeftijd en gezinsfase van Gijsbert en diens vrouw onwaarschijnlijker, dat Dirk na zijn komst uit Amsterdam direct in het gezin van Gijsbert van Winsen wordt opgenomen. Onwaarschijnlijk omdat in een gezinsfase van Dirk en zijn vrouw Gerritje het voor een moeder die voor en na nog kinderen krijgt, heel wat eenvoudiger is om een baby of peuter te verzorgen dan de in 1791 al 50-jarige Aaltje.

4. Waarbij er eventueel, vanwege Dirk's bij de geboorteregistratie van zoon Gerrit Johannes genoemde woonplaats Rijswijk, aan gedacht kan worden dat Dirk bij het ouder worden van hemzelf en zijn pleegouders, als hulpje en daarna opgroeiend tot boerenknecht, werk kreeg bij de in Rijswijk wonende broer van Gijsbert, Rijk van Winsen.

Waarbij ik overigens blijf worstelen en nog niet voldoende kan verklaren waarom Dirk's vrouw, Johanna van Asch, in 1811 getrouwd en in 1813 lidmaat geworden van de kerk in Ravenswaaij, als lidmaat dan pas in 1818 uit Ravenswaaij in plaats van Rijswijk naar Zoelmond wordt uitgeschreven. Maar dat mysterie is iets waarop ik aan het eind van het verhaal misschien nog terug kan komen.

Geertje's verblijf in Amsterdam na eind 1791

"Uit het ouderhuis verstoten, is niet prettig voor een kind ... waar zij eens zo werd bemind" [oude smartlap]

Uit het vervolg wordt duidelijk dat er tussen de na 1791 (noodgedwongen) in Amsterdam achtergebleven Geertje en haar broers en zussen een regelmatig contact moet zijn geweest.

Een bevestiging van de reeds eerder ingeschatte ondersteunende rol die haar oudste broer Dirk zowel voor haar als in de communicatie tussen haar en de Neder-Betuwe in deze volgende jaren heeft gespeeld.

In hoeverre daarbij ook haar aandacht en gedachten uitgingen naar de daar van baby tot kleuter opgroeiende Dirk is niet meer te achterhalen.

Er is echter geen reden om aan te nemen dat ook toen reeds de breuk van haar met dit verleden, zoals deze nadien blijkbaar een feit werd, al had plaats gevonden.

Echter, het kort achter elkaar overlijden van broer Dirk en zus Maria brengt opnieuw tegenslag. Maar dit maal niet bij het onderzoek. Nee, tegenslag voor Geertje. De nog steeds in Amsterdam wonende en werkende Geertje verliest niet alleen haar broer en zus, maar vooral hun steun voor haarzelf en haar kind. Misschien zelfs een verlies van een zekere band met haar kind, hoezeer ook van een feitelijke fysieke band geen sprake meer kon zijn.

Het zal in mijn ogen daarnaast vooral Dirk zijn geweest die als oudste broer – naar ik veronderstel niet alleen vóóraf ten aanzien van de doop in de Amstelkerk maar ook nadien - enige druk op Richard van Geijtenbeek kon uitoefenen om waarnodig Geertje de eerste tijd (financieel) te steunen.

Want met de ondertussen verkregen wetenschap dat haar kind niet naar Richard's vader is vernoemd, en broer Dirk wel degelijk de peetoom was, is nu wel zonneklaar dat zij thuis bij haar ouders in de Betuwe niet meer terug hoefde te keren. En deze gegevens betekenen door het onverwachte overlijden van broer Dirk drie dingen die in 1791 nog niet waren te voorzien:

1) Het al bekende einde aan de opvoeding van het kind Dirk van Alphen in het gezin van diens peet en oom Dirk van Alphen; en

2) Het wegvallen van de onderhandelingspositie die Dirk voor zijn zuster voor en na tegenover Richard van Geijtenbeek had kunnen innemen. En het risico dat de met Richard naar mijn mening gemaakte afspraken over de aan Geertje zondig te geven financiële bijstand voor haar onderhoud, te beginnen met de eerste maanden na haar bevalling, niet meer gestand zouden worden gedaan. Afspraken die mogelijk nog gevolgd waren door wat algemenere afspraken toen de kleine Dirk naar de Betuwe werd meegenomen.

3) Niet alleen tegenslag voor Geertje, maar vooral ook voor Richard van Geijtenbeek. Want beider inkomenspositie werd door de eerder genoemde, na 1795 optredende zware terugval van de handel in Amsterdam, er niet beter op. Noch voor de handels- en transport-sector (Richard), noch voor de werkgelegenheid van werksters en dienstbode's.

Geertje in geldnood of tegenslag, zeker nu zij zonder haar broer op zichzelf was teruggeworpen, kon voor Richard wel eens een onberekenbaar ongeleid projectiel worden. Want al kon ze moeilijk ten huize van Richard Geijtenbeek aankloppen, als de nood te hoog werd kon zij hem wel voor zijn deur bij het Goudse Veer of op zijn bestelrondes aanspreken!

Wordt vervolgd in een volgende Aqua Vitae.

Opsporing verzocht.

1.
De ref. trouwregisters van Ochten zijn tussen 1771 en 1795 niet bewaard gebleven. In Ochten worden 6 kinderen gedoopt tussen 1790 en 1804 van (Jan) Hendrik Visscher en Trie/ijneke Hendriksen.
Hun huwelijk heb ik 'nergens' kunnen vinden; aannemelijk is dat ze kort voor 1790 in Ochten zijn getrouwd. Ik ben vooral benieuwd naar de geboorteplaats of herkomst van de bruidegom. Hij is afkomstig uit Duitsland, volgens overlijdensakte en op basis van twee handtekeningen bij huwelijken van kinderen in 1822 en 1825 als J.H. Fischer.
Op basis van vermelde leeftijden in hun overlijdensaktes zijn ze geboren ca. 1750 resp. ca 1769, maar zoals bekend is die leeftijd vaak onbetrouwbaar.
Ik heb bij archieven naar akten van indemniteit gevraagd maar nog geen bevredigend antwoord gekregen.

2.
Het overlijden van de echtgenote in 1831 wordt pas in 1834 aangegeven (in Genlias onder Frieneke).
Direct voorafgaande aan deze akte is er een akte van iemand die ook veel eerder is overleden. Ik heb een redelijk vermoeden dat haar overlijdensakte nog snel gemaakt is kort voor het huwelijk van een van de kinderen (weduwe van 32 jaar).
Is het bekend dat in deze plaats of streek dit fenomeen vaker voorkwam? Het komt me voor dat toentertijd de ABS (burgemeester) niet zo nauwkeurig met de wetgeving en regels omging. Is dat ook jullie ervaring?
Vreemd vind ik bijv. ook:
- wijzigingen zonder geparafeerd renvooi;
- onvermelde levende echtgenote bij het overlijden van de man in 1828;
- bij huwelijk van kinderen wordt niet altijd de moeder vermeld.

3.
Is er een bijzondere bron bekend over soldaten in die streek. Het verhaal gaat dat de man soldaat is geweest. Stamboeken bij het Nationaal Archief en de site Soldaten-Genealogie hebben niets (bewezen) opgeleverd.
Het zou fijn zijn als u me wat op weg kan helpen.

Jaap Medema
Reacties graag via de redactie.

Stamreeks van Peter Steven Schull.

Wim Fase

genealogie
SCHULL

“Geslachtlijst der familie van Schull” (Collectie Handschriften RAR 538,220 pag.)
In 1776 aangelegd door de commies Schull en bijgehouden tot ca. 1890.
Wapentekeningen door R. van Eijnden ingetekend in 1779 blijkens een voorin geplakte nota. Aangekocht bij antiquariaat v.d. Steur cat.16 nr. 1803, geschenk Stichting Vrienden van het Stadsarchief Tiel

Deze “geslachtlijst” is aangevuld en bewerkt door Wim Fase in februari 2012 met daarin alle 112 wapentekeningen van R.van Eijnden.
Hier de stamreeks van Peter Steven Schull uit de genealogie Schull zie hiervoor de aanwinstenlijst van RAR nr. 9364 A.

I **Peter Steven Schull**, advocaat en dichter, geboren te 's-Gravenhage op 11 februari 1791, overleden te Dordrecht op 4 augustus 1835, 44 jaar oud, zoon van *Peter Schull* (II) en *Abigaël Martha Vetringa*.
Peter Steven Shull studeerde rechten aan de Universiteit van Leiden en promoveerde aldaar op 20-jarige leeftijd. Na zijn studie vestigde hij zich als advocaat te Dordrecht

en werd daar in 1814 ook notaris. Naast zijn beroepsmatige werkzaamheden maakte hij zich ook verdienstelijk op het terrein van de dichtkunst en van de natuurwetenschappen.

Peter is getrouwd te Dordrecht op 21 mei 1817, op 26-jarige leeftijd met **Gerarda Hordijk** (26 jaar oud), geboren te Dordrecht in het jaar 1791, dochter van *Jan Hordijk* en *NN van Tiel*.

II vader

Peter Schull, medichine practiceerendt docter, gedoopt te Herwijnen op 23 mei 1763, overleden te 's-Gravenhage op 3 juni 1790, 27 jaar oud, zoon van *Steven Schull* (III) en *Alida Verploegh*.

Peter is getrouwd te 's-Gravenhage in september 1789, op 26-jarige leeftijd met **Abigaël Martha Vetringa**, geboren te Arnhem.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Peter Steven Schull**, geboren te 's-Gravenhage op 11 februari 1791, zie I.

III grootvader

Steven Schull, gedoopt te Tiel op 11 april 1726 (doopgetuige was *Gisberta van Eck*), overleden op 12 juni 1780, 54 jaar oud, zoon van *Peter Stevensz Schull* (IV) en *Johanna Cornelia van Eck*.

Colonel in dienst van den Staat de Vereenigde Nederlanden, onder het regiment van Randwijk en Groot Majoor Commadant van de stad Zaltbommel

Steven is getrouwd te Herwijnen op 1 december 1750, op 24-jarige leeftijd met **Alida Verploegh** (27 jaar oud), gedoopt te Herwijnen op 2 oktober 1723, overleden op 11 oktober 1782, 59 jaar oud, kind van *Henricus Verploegh* (heer van Hellouw, heemraad van de Tielerwaard, schepen in de Bank van Tuil en richter van Herwijnen) en *Theodora Pistorius*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Johanna Cornelia Schull**, gedoopt te Herwijnen op 29 september 1754, overleden te Dordrecht op 25 november 1830, 76 jaar oud.
 Johanna is getrouwd te Gameren op 8 augustus 1770, op 15-jarige leeftijd (1) met **Leonard Essenius**, Mr., secretaris der stad Saltbommel, overleden op 24 november 1786. Johanna is getrouwd te Dordrecht op 21 mei 1790, op 35-jarige leeftijd (2) met **Francois Pistorius** (36 jaar oud), notaris en procureur, gedoopt te Dordrecht op 21 april 1754, overleden aldaar op 2 november 1813, 59 jaar oud, zoon van *Wilhelmus Pistorius* en *Maria Bogers*.
- 2 **Hendrikus Schull**, gedoopt te Herwijnen op 30 november 1755.
- 3 **Peter Schull**, gedoopt te Herwijnen op 10 april 1757, jong overleden op 11 juni 1757, 62 dagen oud.

- 4 **Theodora Schull**, gedoopt te Herwijnen op 4 mei 1758, overleden te Zaltbommel op 16 maart 1832, 73 jaar oud.
Theodora is in ondertrouw gegaan te Zaltbommel op 2 november 1783, op 25-jarige leeftijd met **Arnoldus Vermeulen** (39 jaar oud), heemraad van de Tielerwaard, richter en schout van de Tielerwaard en dijkschrijver, gedoopt te Zaltbommel op 13 oktober 1744, begraven aldaar op 19 januari 1809, 64 jaar oud, zoon van *Rijk Vermeulen* (heemraad van de Tielerwaard, dijkschrijver van de Tielerwaard en schepen van Zaltbommel) en *Petronella van Lith*.
- 5 **Petronella Schull**, gedoopt te Herwijnen op 13 april 1760, jong overleden op 5 juni 1760, 53 dagen oud.
- 6 **Peter Schull**, gedoopt te Herwijnen op 20 september 1761, jong overleden in het jaar 1762, 1 jaar oud.
- 7 **Peter Schull**, gedoopt te Herwijnen op 23 mei 1763, zie II.
- 8 **Alida Stephana Schull**, geboren te Herwijnen op 23 april 1767, jong overleden op 4 augustus 1767, 103 dagen oud.

IV overgrootvader

Peter Stevensz Schull, schepen van Tiel en burgemeester van Tiel, gedoopt te Tiel op 22 oktober 1693, overleden aldaar op 5 juli 1746, begraven te Tiel (Sint Maartenskerk), 52 jaar oud, zoon van *Steven Schull* (V) en *Theodora de Vries*. Peter is getrouwd te Tiel op 31 mei 1723, op 29-jarige leeftijd met **Johanna Cornelia van Eck** (24 jaar oud), gedoopt te Tiel op 10 november 1698, begraven aldaar op 19 december 1744, 46 jaar oud, dochter van *Mattheus Lambertus van Eck* (capitein van de infanterie in Staten dienst) en *Hendrica van Eck*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Theodora Schull**, geboren op 1 februari 1724, overleden op 30 november 1789, 65 jaar oud.
Theodora is getrouwd te Hagenstein op 12 september 1759, op 35-jarige leeftijd met **Matthias Theodoor Blanken** (27 jaar oud), geboren te Rijswijk op 15 juni 1732 geboren op den Huijsen Hoekenburg onder Rijswijk in de Nederbetuwe, zoon van *Matthias Blanken* (kapitein) en *Th.A. Vinceler*.
Luitenant in dienst van den Staat der Ver.Nederlanden
- 2 **Mattheus Lambertus Schull**, schepen en burgemeester van Tiel, gedoopt te Tiel op 31 januari 1725, overleden aldaar op 5 december 1793, 68 jaar oud.
Benoeming tot postmeester op 8 jarige leeftijd.
Toen de postmeester-generaal van Gelderland, baron van Keppel in 1733 overleed, trok Tiel het recht van benoeming weer naar zich toe. Vader Peter Schull richtte als burgemeester een request aan de magistraat om zijn zoon als postmeester aan te stellen, hetgeen geschiedde.

De burgemeester stond garant voor de goede gang van zaken tijdens de minderjarigheid van zijn zoon.

De Groote Sociëteit werd 27 maart 1764 opgericht door 38 vooraanstaande Tielenaars en Mattheus werd tot een van de vier directeurs gekozen.

In de patriottentijd koos Mattheus de kant van de Orangisten. Hij werd er zelfs van verdacht het gewone volk op te ruïen en vernielingen aan te richten aan de huizen van vooraanstaande Patriotten. Ook de Burgersociëteit moest het ontgelden. In 1960 werd in Tiel-west een straat naar hem vernoemd.

Mattheus is getrouwd te Batenburg op 20 april 1756 uit dit huwelijk 4 kinderen, op 31-jarige leeftijd met **Johanna Mechteld Coerman**, dochter van *Arnoldus Coerman* (predikant te Tiel) en *Pieterella van Hulst*.

- 3 **Steven Schull**, gedoopt te Tiel op 11 april 1726, zie III.
- 4 **Hendrica Johanna Schull**, geboren te Tiel op 6 augustus 1727, overleden te Zaltbommel op 14 augustus 1799, 72 jaar oud.
Hendrica is getrouwd te Drumpt op 27 juli 1755, op 27-jarige leeftijd met **Johannes van Wittem** (31 jaar oud), luitenant der Cavallerie in Staten dienst, geboren in het jaar 1724, overleden op 2 april 1762, 38 jaar oud.
- 5 **Maria Johanna Helena Schull**, gedoopt te Tiel op 3 januari 1729, overleden op 5 juni 1797, 68 jaar oud.
Maria is getrouwd te Ophemert op 22 februari 1757, op 28-jarige leeftijd met **Carel Johan Chassé** (33 jaar oud), luitenant in staten dienst, geboren te Wijk bij Duurstede op 4 januari 1724, begraven te Tiel op 17 augustus 1793, 69 jaar oud, zoon van *Theodorus Chassé* en *Johanna Sophia Louisa Woortman*.
- 6 **Johan Martinus Schull**, geboren te Tiel op 20 november 1732, jong overleden.
- 7 **Peter Adriaan Schull**, geboren op 5 oktober 1735, overleden te Nijmegen op 9 april 1796, 60 jaar oud.
Peter was gehuwd met **Elisabeth Aletta Brouwer**, geboren in het jaar 1742, overleden te Nijmegen op 12 april 1829, 87 jaar oud, dochter van *Simon Peter Brouwer* (Schepen te Nijmegen en ontvanger van de verpondingen te Nijmegen) en *Maria Cornelia van Straubensee*.
- 8 **Johan Martin Schull**, koopman in wijnen, geboren te Tiel op 19 januari 1736, wonende te Zaltbommel.
- 9 **Cornelia Jenetta Schull**, geboren te Tiel op 20 februari 1738.
- 10 **David Henricus Schull**, gedoopt te Tiel op 29 januari 1740, Martin was in militaire dienst op zee en stierf ongehuwd op zee.

V betovergrootvader

Steven Schull, wijnkoper, schepen van Tiel en burgemeester van Tiel, gedoopt te Tiel op 21 januari 1658, overleden tussen november 1706 en februari 1716, 48 jaar tot 58 jaar oud, zoon van *Steven Hendriksz Schull* (VI) en *Zwana Francken*.

Steven is getrouwd te Tiel op 13 december 1685 Bij gelegenheid van het 25 jarig huwelijksfeest van Steven Schull met **Theodora de Vries** is gemaakt een uitknipsel voorstellende de Bijbelsche Geschiedenis waarin tevens de familiewapens van Schull & de Vries., op 27-jarige leeftijd met Theodora de Vries (27 jaar oud), gedoopt te Tiel op 6 november 1658, begraven aldaar op 28 augustus 1740, 81 jaar oud, dochter van *Peter de Vries* (burgemeester van Tiel, schepen van Tiel, armenmeester te Tiel en kerkmeester van de Sint Maartenskerk te Tiel) en *Helena de Man*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Steven Schull**, schepen van Tiel en ontvanger-generaal der kwartiermiddelen, geboren te Tiel op 6 maart 1686, gedoopt aldaar op 9 maart 1686, ongehuwd overleden aldaar op 4 augustus 1720, 34 jaar oud.
- 2 **Helena Maria Schull**, gedoopt te Tiel op 14 oktober 1688, ongehuwd overleden aldaar in november 1757, 69 jaar oud.
- 3 **Theodora Swana Schull**, gedoopt te Tiel op 13 februari 1690, jong overleden.
- 4 **Petronella Johanna Schull**, gedoopt te Tiel op 5 februari 1692, ongehuwd overleden, begraven te Tiel op 1 oktober 1773, 81 jaar oud.
- 5 **Peter Stevensz Schull**, gedoopt te Tiel op 22 oktober 1693, zie IV.
- 6 **Zwana Theodora Schull**, gedoopt te Tiel op 18 juli 1695, ongehuwd overleden aldaar in mei 1754, 58 jaar oud.
- 7 **Adriana Elisabeth Schull**, gedoopt te Tiel op 30 december 1696, overleden tussen april 1729 en juni 1735, 32 jaar tot 38 jaar oud.
Adriana is getrouwd te Tiel in het jaar 1724, op 28-jarige leeftijd met haar neef **Steven Buddingh**, advocaat fiscaal, borger hopman, gemeensman en commies van 't lands magazijnen, overleden op 6 november 1754, zoon van *Adriaan Buddingh* (schout van het bovenkwartier aan de Rijkant en scholtus van Opheusden) en *Maria Schull*.
Steven is later getrouwd te Tiel op 12 februari 1736 met *Adriana Jacoba Verheijden*, overleden te Tiel, dochter van *Willem Verheijden* (schepen en burgemeester van nijmegen) en *Geertruida Lamberta Cock*.
- 8 **Ida Martina Schull**, gedoopt te Tiel op 17 oktober 1700, jong overleden.
- 9 **Hendrica Agneta Schull**, gedoopt te Tiel op 17 augustus 1702, begraven aldaar op 28 oktober 1751, 49 jaar oud.
Hendrica is getrouwd te Tiel op 11 juni 1733, op 30-jarige leeftijd met **David Fransz**, Rector der Latijnsche School en advocaat fiscaal Nederbetuwe.

VI oudvader

Steven Hendriksz Schull, secretaris van Tiel, geboren te Tiel rond 1614, overleden voor mei 1682, hoogstens 68 jaar oud, zoon van *Hendrik Rutgers Schull* (VII) en *Maria Stevensdr van Eck*.

Steven is getrouwd te Tiel op 2 juni 1651, op ongeveer 37-jarige leeftijd met **Zwana Francken**, boedelhoudster, overleden te Tiel op 18 januari 1694, dochter van *Jerefaes Francken* en *Geertruyd Gerritsdr Schull*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Johan Schull**, gedoopt te Dordrecht op 9 april 1652, jong overleden voor 1654, hoogstens 2 jaar oud.
- 2 **Johannes Schull**, gedoopt te Tiel op 13 januari 1654, overleden voor januari 1694, hoogstens 40 jaar oud.
- 3 **Helena Schull**, gedoopt te Tiel op 11 november 1655, jong overleden voor 1661, hoogstens 6 jaar oud.
- 4 **Gerardus Schull**, burger-hopman, gedoopt te Tiel op 2 maart 1657, ongehuwd overleden aldaar na november 1706, minstens 49 jaar oud.
- 5 **Steven Schull**, gedoopt te Tiel op 21 januari 1658, zie V.
- 6 **Helena Schull**, gedoopt te Tiel op 2 januari 1661, ongehuwd overleden aldaar op 1 december 1706, 45 jaar oud.
- 7 **Jerephaes Schull**, gedoopt te Tiel op 29 maart 1663, overleden tussen januari 1694 en november 1706, 30 jaar tot 43 jaar oud.
- 8 **Rutger Schull**, gedoopt te Tiel op 29 maart 1663, overleden voor januari 1694, hoogstens 30 jaar oud.
- 9 **Maria Schull**, geboren te Tiel in het jaar 1666, overleden na november 1706, minstens 40 jaar oud.
Maria is getrouwd te Tiel op 2 juni 1651, op -15-jarige leeftijd met **Adriaan Buddingh**, schout van het bovenkwartier aan de Rijkant en scholtus van opheusden, overleden voor november 1706.
- 10 **Henricus Schull**, overleden voor januari 1694.

VII oudgrootvader

Hendrik Rutgers Schull, geboren te Tiel rond 1579, zoon van *Rutger Gerritsz Schull* (VIII) en *Elisabeth Hendricksdr de With*. Hendrik is getrouwd te Tiel op 29 januari 1606, getrouwd aldaar op 30 november 1605 voor de kerk, op ongeveer 27-jarige leeftijd met **Maria Stevensdr van Eck ook genaamd Marijtje** (ongeveer 21 jaar oud), geboren te Tiel rond 1585, dochter van *Steven Jansens van Eck* (schepen van Tiel) en *Lijntje Schoonen*.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Rutger Hendricksz Schull**, geboren te Tiel rond 1607, overleden voor mei 1682, hoogstens 75 jaar oud.

Rutger is getrouwd te Tiel op 17 november 1638, op ongeveer 31-jarige leeftijd met **Elisabeth Willemse van Schaardenburg**.

- 2 **Jan Hendriksz Schull**, geboren te Tiel rond 1608.
- 3 **Helena Hendriksdr Schull**, geboren te Tiel rond 1610, overleden na mei 1682, minstens 72 jaar oud.
Helena was gehuwd met **Sebes Aelbertsz**, overleden voor mei 1682.
- 4 **Steven Hendriksz Schull**, geboren te Tiel rond 1614, zie VI.
- 5 **Garard Hendriksz Schull**, burgemeester van Tiel, geboren te Tiel rond 1615, overleden voor mei 1682, hoogstens 67 jaar oud.
- 6 **Geertje Hendriksdr Schull**, geboren te Tiel rond 1616.
- 7 **Jenneke Hendriksdr Schull**, geboren te Tiel rond 1619.
- 8 **Cornelia Schull**, overleden na mei 1682.
Cornelia was gehuwd met **Willem van Schaerdenburch**, geboren rond 1600, overleden voor mei 1682, hoogstens 82 jaar oud, zoon van *Willem van Schaerdenberg* en *Gisbertha de Jongh*.

VIII oudovergrootvader

Rutger Gerritsz Schull, geboren te Tiel rond 1540, zoon van *Gerrit Schull* (IX).

Rutger is getrouwd te Tiel op 27 april 1559, op ongeveer 19-jarige leeftijd (1) met **Neelken Gerritsdr Hoeren** (ongeveer 22 jaar oud), geboren te Tiel rond 1537, overleden voor 1591, hoogstens 54 jaar oud, dochter van *Gerrit Hoeren*.

Rutger is daarnaast getrouwd te Tiel op 5 juni 1564, op ongeveer 24-jarige leeftijd (2) met **Elisabeth Hendriksdr de With** (ongeveer 27 jaar oud), geboren te Tiel rond 1537, dochter van *Hendrick de With* en *Elisabeth*.

Elisabeth is eerder getrouwd te Tiel rond 1555, op ongeveer 18-jarige leeftijd met *Gerijt Rijckensz van der Lingen*, geboren te Tiel rond 1555.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Neeltgen Rutgersdr Schull**, geboren te Tiel rond 1565.
Neeltgen is getrouwd te Tiel op 4 december 1582, op ongeveer 17-jarige leeftijd (1) met **Gerrit Anthonissen**, overleden voor 1584.
Neeltgen is getrouwd te Tiel op 1 september 1584, op ongeveer 19-jarige leeftijd (2) met **Joost Andrijsz Andrijsz**.
- 2 **Hermken Rutgersdr Schull**, geboren te Tiel rond 1570.
Hermken is getrouwd te Tiel op 28 november 1591, op ongeveer 21-jarige leeftijd (1) met haar neef **Jan Johansz Schull** (ongeveer 20 jaar oud), geboren te Tiel rond 1571, overleden aldaar in het jaar 1604, ongeveer 33 jaar oud, zoon van *Jan Gerritsz Schull* (schepen van de stad Tiel) en *N.N.*
Hermken is daarnaast getrouwd te Tiel op 11 maart 1604, op ongeveer 34-jarige leeftijd (2) met **Gerijdt Jansz Cool** (ongeveer 34 jaar oud), geboren te Tiel rond 1570.

Hermken is getrouwd te Tiel op 6 maart 1607, op ongeveer 37-jarige leeftijd (3) met **Gijelis Jansz**.

- 3 **Gerrit Rutgers Schull**, geboren te Tiel rond 1575, overleden aldaar op 28 augustus 1627, ongeveer 52 jaar oud.
Gerrit is getrouwd te Tiel op 26 april 1596, op ongeveer 21-jarige leeftijd met **Belia Stevens van Eck** (ongeveer 16 jaar oud), geboren te Tiel rond 1580, overleden aldaar op 5 augustus 1633, ongeveer 53 jaar oud, dochter van *Steven Jansens van Eck* (schepen van Tiel) en *Lijntje Schoonen*.
- 4 **Hendrik Rutgers Schull**, geboren te Tiel rond 1579, zie VII.
- 5 **Jan Rutgersz Schull**, geboren te Tiel rond 1580.
Jan is getrouwd te Tiel op 17 maart 1604, op ongeveer 24-jarige leeftijd met **Maria van Soest**.

IX oudbetovergrootvader

Gerrit Schull, geboren te Tiel rond 1520, zoon van *Rutger Schull* (X).

Zijn kinderen bij een onbekende vrouw:

- 1 **Rutger Gerritsz Schull**, geboren te Tiel rond 1540, zie VIII.
- 2 **Sophia Gerijtdr Schull**, geboren te Tiel rond 1555, overleden aldaar.
Sophia is getrouwd te Tiel op 10 oktober 1581, op ongeveer 26-jarige leeftijd (1) met **Rudolf Anthonisz** (35 jaar oud), geboren te Tiel in het jaar 1546, overleden aldaar rond 1592, ongeveer 46 jaar oud.
Sophia is daarnaast getrouwd te Tiel op 15 januari 1592, op ongeveer 37-jarige leeftijd (2) met **Hendrick Jansz Nooth** (minstens 45 jaar oud), schepen van Tiel en gasthuismeester, gevonden te Tiel voor 1547, overleden aldaar op 27 januari 1621, minstens 74 jaar oud, zoon van *Jan Hendriksz Noot* en *Johanna Sijmonsdr van Cauwen*.
In de St.Maartenkerk vinden we de eerste gegevens van de familie en wel het huwelijk van Hendrick Jansz Noot, weduwnaar van Geurtke Woutersdr, met Sophia Schull Gerijtsdr. weduwe van Rudolf Anthonisz. Getuige waren Wouter en Dirck Noot, gebroeders op het eerste gezicht lijkt het alsof Wouter en Dirck broers waren van Hendrick, maar bij nader onderzoek staat het wel vast dat zij zonen van Hendrick waren uit zijn eerste huwelijk en dat het woord gebroeders slaat op hun onderlinge verwantschap. Dat de vader Jan niet aanwezig was duidt er wel op dat hij al overleden was. Wanneer Hendrick werd geboren zal wel nimmer te achterhalen zijn gezien de kerkboeken van voor 1582 ontbreken en voor wat betreft geboorten geen boeken bestaan van voor 1626. Van voor 1582 zijn er slechts de z.g. schpen signaten, of gerechtelijke stukken als bron voor de genealogie. (gegevens van Rob Gomes zie Geneanet)

Hendrick is eerder getrouwd te Tiel rond 1565, op minstens 18-jarige leeftijd met **Geurtke Woutersdr** (ongeveer 25 jaar oud), geboren te Tiel rond 1540, overleden aldaar in oktober 1591, ongeveer 51 jaar oud, dochter van *Wouters Roeloffsz.*

3 **Herman Gerritsz Schull.**

Herman was gehuwd met **Johanna Smans.**

4 **Jan Gerritsz Schull**, schepen van de stad Tiel, overleden te Tiel rond 1603. Jan was gehuwd met **N.N.**

X stamvader

Rutger Schull, gedoopt in het jaar 1485, zoon van *Herman Schull (XI)* en *Katrijn*.

Zijn zonen bij een onbekende vrouw:

- 1 **Wijnand Schull**, geboren te Tiel in het jaar 1510.
Wijnand was gehuwd met **Johanna van Ewijck (van Hemert)**.
- 2 **Gerrit Schull**, geboren te Tiel rond 1520, zie IX.

XI stamgrootvader

Herman Schull, gedoopt te Tiel in het jaar 1465, zoon van *Evert Schull (XII)* en *Cornelia With*.

Herman is getrouwd te Tiel op 29 augustus 1485, op 20-jarige leeftijd met **Katrijn**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Rutger Schull**, gedoopt in het jaar 1485, zie X.
- 2 **Evert Schull**, rentmeester van Tiel en kerkmeester van St.Maarten.
Evert is getrouwd te Tiel op 15 juni 1517 met **Cunera van Ewick**.

XII stamovergrootvader

Evert Schull, gedoopt te Tiel in het jaar 1445.

Bijna 3 eeuwen lang komen wij nakomelingen van hem tegen.

Evert is getrouwd te Tiel in het jaar 1465, op 20-jarige leeftijd met **Cornelia With**.

Uit dit huwelijk:

- 1 **Herman Schull**, gedoopt te Tiel in het jaar 1465, zie XI.

Een kleine beschouwing

Aron de Vries, medewerker Regionaal Archief Gorinchem

In het Nieuwsblad De Merwepost van 6 februari 1991 verscheen een artikel met de kop 'Genealogie groeit van hobby naar wetenschap'. Aanleiding was een historisch-demografisch onderzoek dat dr. J.A. Verduin ging doen naar de bevolking van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden in de negentiende eeuw. Genealogen werden opgeroepen hun stamboom uit te lenen of een kopie daarvan te willen afstaan. Enkele pagina's verder, het artikel stond maar liefst op de voorpagina, werd een cartoon geplaatst. De cartoonist had zich duidelijk verwonderd over de kop en speelde met de gedachte dat vele genealogen hun hobby moesten opgeven nu de serieuze wetenschap er zich mee ging bemoeien.

Een cartoonist geeft altijd een knipoog naar de werkelijkheid. De belangstelling voor genealogie en familiegeschiedenis is nog altijd groeiende. Zeker mensen die op enige leeftijd komen, beginnen zich af te vragen waar hun wortels liggen. In een vergrijzende samenleving heeft genealogie dan ook een glansrijke toekomst. Maar geldt dit ook voor een genealogische vereniging? Dat moet haast wel, want vanuit die groeiende groep beoefenaars moeten er mensen zijn die een behoefte hebben om kennis (en gezelligheid) te delen. Maar waarschijnlijk daalt het percentage beoefenaars dat zich aansluit bij een vereniging. In de jaren negentig moest je naar het archief om genealogische informatie in te zien. Je leerde daar andere genealogen kennen, waardoor de drempel om zich aan te sluiten bij een vereniging relatief laag was. Tegenwoordig zijn mensen al minder vaak lid van een vereniging en een groeiend aantal genealogen stelt zijn stamboom samen door gebruik te maken van informatie die hij of zij aantreft op het World Wide Web.

Archiefdiensten spelen in op deze ontwikkeling handig in door genealogische en andere bronnen te plaatsen op Internet. Eerder dit jaar schreef Jan Buylinckx in *Aqua Vitae*: "Het Streekarchief Bommelerwaard heeft recentelijk enkele belangrijke stappen gezet in de serviceverlening voor genealogen" en dan volgt een opsomming van

gedigitaliseerde bronnen. Hierdoor groeit het aantal digitale bezoekers van archiefsites enorm, maar zijn er steeds minder mensen te vinden op de studiezalen. Veel archiefdiensten besluiten dan ook te snijden in de openingstijden. Dat geeft een aantal problemen, waarvan ik er drie noem.

Wil je informatie raadplegen die minder goed ontsloten is, dan moet je naar het archief en met krimpende openingstijden heb je eenvoudig minder tijd om daar onderzoek te doen. Zo komen er bij ons de laatste tijd twee heren die bij de opening van de archiefdienst op de stoep staan en bij sluiting de jas aantrekken. Voor stamboomonderzoek nemen ze het rechterlijk archief door. Hoewel dit archief redelijk ontsloten is – niet op akteniveau – is er ook nog niks gedigitaliseerd en bestaan er ook geen plannen om dit te gaan doen. Dit probleem doet zich mogelijk voor bij slechts een handjevol archiefgebruikers, maar zij doen soms wel belangrijk genealogisch of ander historisch onderzoek.

Een ander probleem is dat bezoekers op de studiezaal een vraagbaak ter beschikking hebben in de vorm van de archivaris. Hij kan ze bijvoorbeeld wijzen op bronnen die mogelijk minder voor de hand liggen, maar wel heel waardevol kunnen zijn. In een digitale wereld is dat veel lastiger. Een derde probleem is dat bezoekers geïnteresseerd kunnen zijn in genealogie of familiegeschiedenis, maar digitale vaardigheden missen. Daarom wordt er door archiefdiensten ook geëxperimenteerd met bijvoorbeeld chatdiensten om toch ondersteuning te bieden aan de digitale onderzoeker.

Natuurlijk sluit ik niet mijn ogen voor de zegeningen van het digitale tijdperk. Bovenstaand artikel en cartoon trof ik aan in de lokale krant die het Regionaal Archief Gorinchem heeft gedigitaliseerd (kranten lopend van 1871 tot 2006). Dagelijks ondervind ik het gemak van digitaliseren. Door slechts een trefwoord in te vullen komt er een resultaat uitrollen. Wonderbaarlijk. En ook voor genealogisch onderzoek biedt de krant veel belangwekkends.

Maar gezien bovenstaande problemen ligt er toch een duidelijke uitdaging voor de archiefdienst. Misschien moet die uitdaging opgepakt worden samen met genealogische verenigingen. De kloof tussen archiefdienst en genealogische vereniging enerzijds en digitale genealoog dan wel archiefgebruiker anderzijds valt dan mogelijk makkelijker te overbruggen. Er zijn vele hoopvolle signalen. Zo las ik dat de NGV Betuwe afgevaardigd is in de Stichting Vrienden van het Regionaal Archief Rivierenland en dat de NGV Betuwe onlangs is gaan twitteren. Overal in Nederland worden twibo's georganiseerd. Dat zijn borrels waar twitteraars elkaar ontmoeten. Want laten we wel wezen, in beginsel is de mens een sociaal wezen. Dat geldt ook voor de digitale mens en, gezien wat ik weet van genealogen, zeker ook voor de digitale genealoog.

Afzender
NGV afdeling Betuwe
De Hennepe 443
4003 BE Tiel

PostNL
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas